1939 ий 20 МАРТ
№ 26 (525)
АКШЕ 5 ЫР.

9-ше ИИ ЛЕКТЕШ

Чыла элласе пролетарий-шамыч, ушныза!

РВЕЗЕ КОММУНИСТ

ВЛКСМ МАРОБКОМ ден ГОРКОМ ОРГАН

ВСЕСОЮЗНЫЙ КОММУНИСТИЧЕСКИЙ (большевик-шамыч) ПАРТИЙЫН XVIII С'ЕЗДШЕ

ВКП(б)-ын XVIII С'ЕЗДЫШТЫЖЕ ИККИ-ште ВКП(б) ДЕЛЕГАЦИЙЫН ДОКЛАДШЕ

Докладчик МАНУИЛЬСКИЙ йолташ)*

Действий единство нерген шке предложенийжым эртыше пятилетийыште Коммунистический Интернационалын Исполнительный Комитетше лу гана ыштен. Социалистический Интернационалын реакционный лидерже-шамыч мланна могай вашмутым пуэныт? Действийын международный единстволан посна эллаште единый фронтым предварительно осуществитлаш кӱлеш манын нуно вашмутым пуэныт. Коминтернын секцийже-шамыч посна социал-демократический партий-шамыч дек обращатленыт, нине партий-шамычын лидерышт ончычын международный масштабыште келшымашым шукташ кӱлеш манын вашмутым пуэныт. Виян астурийский кучедалмаш жапыште II Интернационалын лидерже-шамыч нуын Исполкомышт погынымашым икмыняр тылзым вучалташ Коминтернлан ципично предложитленыт. Исполком погынен ыле, тудын шуко секцийже действийын международный единствожо верч голосоватлен, но действий единство вашtареш английский лейборист-шамыч ыльыч. Да большинство Ситрин ден Моррисон-шамычын воляштлан подчинятлалтын, нунын шенгалнышт шогышо английский реакционный буржуазийын воляжлан подчинятлалтын.

А, ты годымак, международный пролетариат, шкенжын виижым ушен, республиканский Испанийын границыже почмашым шуктен кертеш ыле, тудын блокадыжым коранген, испанский калыклан сенгашыже полшен кертеш ыле, тидын дене Австрийым оккупироватлымашым, Чехо-Словакийым ужашлан шелмашым предотвратитлен, мюнхенский заговорым ышташ йӧн жымак кӱрлын кертеш ыле. Тудо итальянский фашизмын Абиссинийыште поражевийжым шуктен, Лига нацийын декларироватлыме санкцийже-шамычым пашаштак пурташ буржуазный правительство-шамычым принудитлен кертеш ыле. Тудо Япония ваштареш мировой общественный мненийым вӧлталын, Японийым сырье, вооружений дене снабжатлымашым кӱрлын кертеш, японский военщиным тупикыш поктен пуртен кертеш ыле. Но тидым II Интернационалысе капитулянт-шамыч ынешт ыште ыле, вет нуно утларакшым фашизмын сенгымыже деч огыл, а калык фронтын сенгымыже деч лӱдыт.

Кокымшо империалистический войнам умбакыже шарымашлан мешатлаш да фашизмлан поражениймым ышташ але лиеш мо? Лиеш, хотя кызыт тидым ышташ ончыч лийме деч нелырак.

Фашистский агрессор-шамычлан поражениймым ыштышашлан кызыт мо кӱлеш?

Эн ончычак, капитулянт шамыч ваштареш, нуным тичмашынак разоблачитлымаш, нуным изолироватлымаш да разгромитлымаш мартеак, решительный кучедалмаш кӱлеш. Капитулянт-шамыч буржуазий дене соглашатель шамыч велэ огытыл, нуно буржуазийын эн утларак реакционный ужашыже дене соглашатель-шамыч, фашизм дене соглашатель-шамыч улыт. Капитулянт-шамыч—тиде пашазе движенийыште, масса-шамычым ондалышашлан „пацифизм" маске йӱмалне выступатлыше, фашистский агентура. Социал-демократийын реакционный лидерже-шамыч 1933 ийыште Германийын массыже-шамычым, нуным гражданский войнa деч утарат манмышт дене масса-шамычым ондален, фашистский диктатурын товарже йӱмак намиеныт. Кызытсе капитулянт-шамыч, нуно мир пашам утарат, калык-шамычым войнa деч утарат манын ӱшандарен, калык-шамычым империалистический войнашке шуп шын пурташ буржуазийлан полшат. Нуно войнa шамычым, фашистский диктатура установитлымашым ямдылен шогымышт годым кучылтмо приемышт полшымо денак ямдылат. „Мирым" арален кодышаш лӱмеш нуно фашистский агрессор-шамыч ончылан чакнаш калык-шамычым ӱжыт. Отто Бауэр семын, нуно фашизмлан позицийыштым икте почеш весым сдатлат, тидын годым нуно „нунын ӱмбак нападатлымаш годым оружийым кидышкышт налыт" манын лӱдыктат. А кызытеш нуно германский фашизмлан Австрийым, Судетский областьым, Чехо-Словакийым пуат, тудлан Придунайский бассейн ден Балканыште пенгыдемашыже позволятлат, Испанийым интервент-шамычлан растерзатлашышт кучыктен пуат, фашистский агрессор-шамычлан моло калык-шамыч ӱмбак нападатлашышт чыла подходный корным сдатлат.

Нуно калык масса-шамычым „лучше рабство, чем война" подлый предательский лозунг дене деморализоватлаш тӧчат. Но калык-шамыч палат: империалистический хищник-шамыч раб-шамычым шкеныштын грабительский войнаштлан пушечный шылыш савырат; раб-шамыч войнa деч огыт утло, нуно тушто шкеныштын поработитель-шамыч могырышто участвоватлат, моло калык-шамычын независимостьыштын палачышт лийын участвоватлат.

Англо-французский капитулянт-шамыч германский фашизмым Востокыш савыралташ нерген шонат. Нине господа-шамычын йылмышт дене тидат мирым аралымаш маналтеш. Но ме палена: германский фашизм сенгаш лийдыме препятствиян, каяш лийдыме корным ок йӧрате, тудо кушто куштылгырак каяш, кушто фашизм ончылно капитулироватла, тушко каяш предпочитатла.

Нейтральный элласе, примерлан, Скандинавийысе, капитулянт шамыч, 1914—18 ийлаште семынак, шке буржуазийлан военный поставкыште пояшыже полшен, войнa деч „нейтральность" бестеш шинчен утлаш шоват. Но кызыт жап весе. Кызыт фашистский агрессор шамыч ик пошкудо государствымат тудым шкеныштын военный авантюрышкышт шупшыл шуктымешкышт, тудын границыже-шамычым „арийский расын" интересыштыже угыч пӱчкедымешкышт покоеш огыт кодо.

Капитулянт шамыч массым тидын дене лӱдыктат: калык фронт фашист-шамычым нападатлаш провоцироватла маныт. Но калык фронтым ыштымаш фашистский агрессор-шамычлан сопротивлений пумашым ончыкта. Фашист-шамычын аппетитыштым сопротивлений огыл, а тудын укелыкше кугемда.

Капитулянт шамыч масса-шамычлан шып ойлат: „Испанийын путырак кугу жертвыжым ончыза, Чехо-Словакий семын кучедалмаш деч посна сдатлалташ сайрак огыл мо". Но калык-шамыч тиде убийственный призыв почеш ыштат ыле гын, фашизм кызыт Европышто оза лиеш ыле, Испания Чехо-словакийын корныжо дене кая ыле гын, тачe вес калык-шамыч, да эн ончычак французский калык фашистский агрессийын об'ектше уже лиеш ыле.

Кокымшыжлан фашистский агрессор-шамычлан поражениймым ыштышашлан, материальный виййым аргументше-шамыч дене подкрепитлыме действий-шамыч кӱлыт, тугай государство-шамычын действийышт кӱлыт, могай-шамыч (Англия, Франция, США) ваштареш чынжым фашистский агрессий виктаралтын. Тӱнямбал реакций калык масса-шамычын сопротивленийлан воляштым лушкыдемдышашлан, германский фашизмын могуществыже верген легендым сознательно создаватла. Кугу серьезный войналан фашистский Германия ямде огыл: тудын сырьежо, продовольствийже ситышын уке, тудын финансовый положенийже критический, тудын серже-шамыч тенгыз блокадылан уязвимый улыт, тудын армийыштыже командный состав ок сите, тудын тылже—фашизмлан шучко тыл. Материальный вийын преимуществыже, мутат уке, демократический государство-шамыч манме могырышто. Нине государство-шамычын населенийже агрессор-шамыч блокын деч кум пачаш шукырак уло, нуно стальым $1\frac{1}{2}$—2 пачаш шукырак ыштат, электроэнергийым кок пачаш шукырак выработыватлат, автомобильым лутпыл пачаш шукырак ыштен луктыт, вишкыде топливым витле вич пачаш шукырак, текстильный сырьем индеш пачаш шукырак, продовольствийым нгыл пачаш шукырак ыштен луктыт; нуно шкеныштын сырьевой потребностьыштым тичмашынак темен кертыт, тиде жапыштак агрессор-шамыч блокын даже мирный жапыштат 50—55 процент дефицитше уло; нунын наличный шӧртньӧ запасышт фашистский государство-шамычын шӧртньӧ резервышт деч нылле индеш гана кугурак улыт. Самолетостроенийыште, армийын моторизацийыштыже, тудын военно-технический оснащенностьыштыжо нунын производственный возможностьышт фашистский блокын эн смелый расчетшымат кугун эрта; Францийын, Англия ден США-н тенгыз флотышт Германийын, Италия ден Японийын флотышт деч кок пачаш виянрак.

Фашистский агрессор-шамычлан демократический государство-шамыч манмын экономический давлений дене комбинироватлыме отпор пуымашын пенгыде политикышт фашистский государство-шамычым шенгек чакнукташлан ситышынак действенный средство лиеш ыле. Тыгай политика чынак мир политика лиеш ыле. Тудым чыла калык-шамычат поддержатлат ыле. Кызыт мюнхенский курс дене растерянность состоянийыш логалше изи государство-шамычым тудо угыч Франция, Англия ден США могырыш савыралеш ыле. Тиде калык-шамычын демократический сенген налмашыштым пенгыдемдымаш политика лиеш ыле, тудым международный пашазе класс поддержатла ыле.

Но демократический государство-шамыч манмын политикыштышт тыгай поворотым шуктышашлан, буржуазный правительство шамыч ӱмбак материальный давлений виймышамычым пашазе классланат действийыш кондаш кӱлеш. Пашазе классын улшо оружийже—тиде стачка, массовый демонстраций-шамыч, тиде грабитлымаш войнa-шамыч ваштареш калык движений. Действийын международный единством пашазе класс мыняр вашкерак установитла, тиде оружийым кучылтмаш тунарак кугу результатым пуа. Грабительский войнa-шамыч ваштареш кучедалшашлан чыла эллаce пролетарий-шамычын пырля действийышт кӱлыт.

III. КАПИТАЛИСТИЧЕСКИИ ЭЛЛАШТЕ КОММУНИСТИЧЕСКИИ ДВИЖЕНИИ

А) Компартий-шамыч тактикын южо вопросшо-шамыч

Международный коммунистический движенийын состоянийжылан посвятитлыме шке докладемын кумышо ужашышкыже куснем. Ончычак икмыняр замечаний компартий-шамыч тактикын южо вопросшо-шамыч нерген.

Кокымшо империалистический войнан обстановкыжо 1914—18 ийласе первый империалистический войнa жапыште лийме гай огыл. Кызыт, 1914—18 ийласе деч ойыртышын, тӱвя кок противоположный системылан шелалтын: капитализм тӱнялан да социализм тӱнялан. Кызыт империалистический государство-шамыч велэ огыл, но шкеденышт фашистский режимым установитлыше, тудым моло калык-шамычлан оружий вий дене навязатлаш тыршыше, грабительский войнан зачинщикше лийын выступатлыше империалистический государство-шамычат улыт.

„Кокымшо империалистический войнан ойыртышан чертаже кызытеш тыште улеш: тудым агрессивный держава-шамыч ыштат да шарен шогат, тунамак моло держава-шамыч, „демократический" держава-шамыч, кӧн ваштареш чынжым войнa виктаралтын, войнa нунылан ок касатле манме семын койыт, кидыштым мушкыт, шенгеке чакнат, шкеныштын миролюбийыштым моктат, фашистский агрессор-шамычым вурсат да... тидын годым ме отпорлан ямдылалтына манын ӱшандарен эркын-эркын шке позицийыштым агрессор-шамычлан сдатлат". (ВКП(б) историй. Краткий курс, 318—319 стр.).

Фашистский государство-шамыч Европа пайлымашым тӱналыныт, насилий дене изи наций-шамычым „самоопределятлат", колоний-шамычым угыч пайлыме нерген вопросым шындат.

Тиде у обстановкышто коммунист-шамычлан кызытсе войнa-шамыч шотышто, фашистский государство шамычын колониальный претензийышт шотышто да „национальный самоопределений" лозунгым фашистский демагог-шамычын эксплоатироватлаш тӧчымашышт дек шке позицийыштым определитлаш верештеш.

Марксизм-ленинизм учений дене келшышын, „ВКП(б) историй краткий курс" войнa-шамычым справедливыйлан да несправедливыйлан шелеш:

„а) Справедливый войнa, захватнический огыл, освободительный, цельлан я калыкым внешний нападений деч да тудым поработитлаш тӧчымӧ деч аралымашым, я калыкым капитализм рабство деч утарымашым, я, пытартышлан, колоний ден зависимый эл-шамычым империалист-шамычын гнетышт деч утарымашым иметла, да

б) Несправедливый войнa, захватнический, цельлан вес эл-шамычым, вес калык-шамычым захватитлымашым да поработитлымашым иметла".

(ВКП(б) историй. Краткий курс, 161 стр.).

Тиде указаний—кажне конкретный войнa дек относитлыме шотышто пашазе классын да шемер-шамычын позицийыштым определитлыме годым коммунист-шамычлан корным ончыктышо шӱртӧ. Тиде лиеш: шемер-шамыч кажне калыкын тудын национальный независимостьшо верч, империалистический хищник-шамыч ваштареш ыштыме справедливый войнажым поддерживатлаш тӱналыт. Мировой реакцийым, тудын ударный кулакшым—Германийым, Японийым да Италийым вашкерак поражениййыш шукташ полшышо справедливый войнам нуно поддерживатлаш тӱналыт. Мировой пролетариатын сенгымыжым вашкемдыше, кудын интересше шамыч сенгыше социализм элын, чыла шемер-шамыч отечествын интересше-шамыч дене тӱрысак да тичмашын совпадатлат, тыгай войнам нуно поддерживатлаш тӱналыт.

Справедливый войнам ыштен шогышо калыклан полшашлан чыла эллаce шемер-шамычым мобилизоватлымым, тыге тиде калыкын сенгымашыжлан чыла средства дене полшымым коммунист-шамыч шкеныштын первейший обязанностьыштлан шотлат.

Справедливый ден несправедливый войнa-шамыч нерген „ВКП(б) историй краткий курсын" указанийже колониальный калык-шамыч дене господствоватлышаш верч империалистический хищник-шамыч коклаште ылыжын шогышо кучедалмаш шотышто четкий ленинско-сталинский линийым палемдаш коммунист-шамычлан йӧным пуа.

Империалист-шамычын колониальный калык-шамычым кеч могай угнетатлымышт да поработитлымышт ваштареш коммунист-шамыч эн последовательный кучедалмашым нангаен шогат. Улшо колониальный империй шамычым защищатлаш нунын пашашт огыл. Колониальный калык шамычлан эше ударак рабствым кондышо фашистский государство-шамычын колониальный претензийышт дек нуно адакат утларак непримиримый улыт. Коммунист-шамыч колонийлаште империалистический гнет ваштареш кучедалмашын общенациональный фронтшым ыштышаш верч движенийым поддерживатлат да метрополий пашазе классын да колонийласе угнетатлыме калык-шамычын действийыштышт единствым ышташ тыршат. Нуно колонийласе шемер-шамыч массын материальный положенийжым кызытак радикально саемдаш, колоний-шамычлан кумда демократический правам да эрыкым пуаш буржуазно-демократический манме государство-шамычын имериалистический правительствышт деч требоватлат.

Тудо жапыштак коммунист-шамыч, колониальный массын недовольствыжым шке грабительский цельыштлан использоватлаш тыршыше фашистский войнам ылыжтыше-шамычын циничный ондалы-

(Умбакыже 2-шо стр).

*) Умбакыже. Тӱналтышыже 17 февральыште лекше „Рвезе Коммунист" газетыште.

ВКП(б) ЦК-н пашаже нерген СТАЛИН йолташын отчетный докладше почеш ВКП(б) XVIII с'ездын резолюцийже

(единогласно приниматлыме)

ВКП(б) ЦК-н пашаже нерген Сталин йолташын отчетный докладшым колыштмек да обсудитлымек, ВКП(б)-н XVIII с'ездше пунчалеш:

1. ВКП(б) ЦК-н политический линийжым да практический пашажым одобритлаш.

2. Сталин йолташын отчетный докладшым одобритлаш да чыла парторганизаций-шамычлан Сталин йолташын докладыштыже выдвигатлыме положений да задача-шамыч дене шке пашаштышт руководствоватлаш предложитлаш.

Центральный Ревизионный Комиссийын отчетшо почеш ВКП(б) XVIII с'ездын резолюцийже

(единогласно приниматлыме)

Центральный Ревизионный Комиссийын отчетшым утвердитлаш.

ИККИ-ште ВКП(б) делегацийын пашаже нерген МАНУИЛЬСКИЙ йолташын отчетный докладше почеш ВКП(б) XVIII с'ездын резолюцийже

(единогласно приниматлыме)

Коминтернышт ВКП(б) делегацийын отчетшым колыштмек да обсудитлымек, ВКП(б)-н XVIII с'ездше Коминтернышт ВКП)б) делегацийын политический линийжым да практический пашажым одобрятла.

С'ЕЗД ДНЕВНИК

13 мартысе эр заседаний

Эрдене 11 шагатат 10 минутышто с'езд президиумыш Сталин, Молотов, Ворошилов, Андреев, Буденный да моло йолташ-шамыч лектыт. Партийын вождьшым да тудын соратникше-шамычым с'ездын делегатше-шамыч куатлын сово кырымаш дене вашлийыт.

С'ездын эр заседанийжым Андреев йолташ почеш.

Мут Хрущев йолташлан пуалтеш. Трибуныш Хрущев йолташын лекмыжым с'езд кужун, куатлын сово кырымаш дене вашлиеш.

Хрущев йолташын пытартыш мутшо-шамыч рӱжге сово кырымаш дене, „Ура!" „Кужу ӱмыран лийже великий Сталин"!, „Ура йӧратыме Сталинлан!" возглас дене прерыватлалтыт.

Мут Шкирятов йолташлан пуалтеш. С'езд тудым рӱжге сово кырымаш дене вашлиеш.

Мут Никитин йолташлан (Воронежский область) пуалтеш.

С'ездын шокшын вашлийме Поскребышев йолташ яркий речь дене выступатлен. Тудо с'ездлан кадр шамычым воспитатлыме нерген партий Центральный Комитетын да Сталин йолташын моткоч кугу тыршымышт нерген каласкален.

Оборона Калык Комиссар—Советский Союз Маршал Климент Ефремович Ворошиловын трибуныш лекмыжым с'ездын делегатше-шамыч куатле оваций дене вашлийыт. Залыште кужун шыпланыдыме „ура" кӱдырта, делегат-шамыч чыланат шогалыт да Ворошилов йолташым саламлат.

Ворошилов йолташ шкенжын речьшым военный присягын волноватлыше мутшо-шамыч дене да Всесоюзный Коммунистический большевик-шамыч партий лӱмеш, партийын XVIII с'ездше лӱмеш, Сталин йолташ лӱмеш здравница дене пытара.

13 мартысе кас заседаний

Кремлевский Дворецысе Кугу залын сводшо йымалне ВКП(б) XVIII с'ездын делегатше-шамыч шымше гана выступатлат.

Трибунышто Грузийын коммунистический партий Центральный Комитетын секретарьже Чарквиани йолташ. Грузийысе партийный организаций руководительын выступленийжым делегат-шамыч шокшын вашлийыт, вет тиде организацийым Сталин таптен да воспитатлен.

С'ездын трибуныштыжо Микоян йолташ. Верный сталинецлан, советский государствын ик эн видный руководительжылан шкенжын уваженийжым кужу оваций дене выражатлен, делегат-шамыч шогалыт. Анастас Ивановичын кужу речьшым с'езд кугу интерес дене колыштеш.

15 минутан перерыв деч вара председательствоватлыше мутым Андрианов йолташлан (Свердловский область) пуа. Уралын промышленностьшылан, кок пятилеткыште тудын кушмыжлан характеристикым пуэн, Андрианов йолташ икмыняр важный проблемым выдвигатлен.

Пеш поян Советский Приморьен моткоч кугу возможностьшо нерген Пегов йолташ (Приморский край) ойла.

II ранг командарм Г. М. Штерн йолташ пламенный речьым ойлен.

Штерн йолташын выступленийже элын обороныжо нерген, Пашазе Кресаньык Йошкар Армий нерген Советский Союзын первый маршалже Ворошилов йолташын эр заседанийыште выступатлымыже дек раш иллюстраций ыле.

14 мартысе эр заседаний

С'ездын 14 мартысе эр заседанийыштыже ВКП(б) ЦК-н пашаже нерген Сталин йолташын, Центральный ревизионный комиссийын пашаже нерген Владимирский йолташын да ИККИ-ыште ВКП(б) делегацийын пашаже нерген Мануильский йолташын отчетный докладышт почеш прений пытыш. Эрдене прений ыште Бурмистенко (Украинский ССР), Л. М. Каганович, Жаворонков (Тульский область) да Мехлис йолташ-шамыч выступатленыт.

Л. М. Каганович йолташын трибуныш лекмыжым делегат-шамыч куатлын сово кырымаш дене да „ура" кычкырымаш дене вашлийыныт. Тудын кок шагат утла шуйнышо, виян, моткоч раш речьшым с'езд пеш кубу вниманий дене колыштын.

Пашазе-Кресаньык Йошкар Армийыште стойкий, закаленный, Ленин—Сталин пашалан мучашдымын преданный боец, командир ден политработник-шамычым политически воспитатлыме шотышто Сталин ден Ворошилов йолташ-шамычын вуйлатымышт почеш ыштыме пеш кугу паша дене с'ездым знакомитлыше оборона калык комиссарын заместительже I ранг армейский комиссар Мехлис йолташын выступатлымыжым с'езд пеш чот шокшын вашлийын.

Мехлис йолташын ойлымыжо деч вара председательствоватлыше Андреев йолташ прениймым чарыме нерген предложений пурен манын увертара. ВКП(б) ЦК—Сталин йолташын, Центральный Ревизионный Комиссий—Владимирский йолташын да ИККИ-ште ВКП(б) делегаций—Мануильский йолташын отчетный докладышт почеш 37 оратор выступатлен. С'езд прениймым чарнаш пунчалеш.

(Умбакыже 3-шо стр).

ВСЕСОЮЗНЫЙ КОММУНИСТИЧЕСКИЙ (большевик-шамыч) ПАРТИЙЫН XVIII С'ЕЗДШЕ

МАНУИЛЬСКИЙ йолташын докладше (умбакыже)

мыштым разоблачатлат. Колониальный калык-шамычын самоопределенийлан ойырлымо марте праваштым отстаиватлен, коммунист-шамыч, Ленин—Сталин ученийлан келшышын, ойырлымашлан права илышыш пуртымым колониальный калык-шамычын освободительный кучедалмашын коренной интерес-ше-шамычлан, фашизмым, шемер-шамычын тиде осал тушманжым разгромитлыме интерес-шамычлан, да эксплоататор-шамычым международный пашазе классын сеҥымашыже интереслан подчинятлат.

„ВКП(б) историй краткий курсын“ указанийже коммунист-шамычлан „национальный самоопределений“ лозунг дене фашистский спекуляций шотышто тугак правильный позицийыш шогалаш йӧным ышта. Войнан фашистский поджигательже-шамыч, шке собственный калыкыштым темдалын да вес калык-шамычым поработитлен, демократический „национальный самоопределений“ лозунг гыч шке агрессивный планыштым илышыш пуртышашлан контрреволюционный орудийым ыштынешт. Нуно национальный самоопределенийын сторонникше-шамыч маске дене лицемерно выступатлен, фашистский экспансий корнышто кийше шуко национальностян капиталистический государство-шамычым разложитлаш, вес государство-шамыч ӱмбак наступатлашлан изи эл-шамычым плацдармыш савыраш тыршат.

Капиталистический эллаште национальный угнетенийын чыла формыжо ваштареш последовательно кучедалын, угнетатлыме калык-шамычын самоопределенийлан ойырлымаш марте праваштым арален, угнетатлыме наций-шамычым СССР калык-шамычын сталинский содружествыштын великий опытшо основеш взаимоотношенийым установитлышаш верч кучедалмашке ӱжын, коммунист-шамыч кызытсе конкретный исторический обстановкышто тулын тӱҥ направленийжым „наций самоопределенийын“ фашистский подлогшо ваштареш, — угнетатлыме наций-шамычым эн цинично ондалымаш ваштареш да калыкын эрыкше да независимостьшо шотышто эн уда злодеяний ваштареш чумырат. Фашистский государство-шамыч дене поработитлыме калык - шамычын самоопределенийлан праваштым илышыш пуртышаш верч кучедалмашым коммунист-шамыч первый планыш выдвигатлат. Нуно плебисцит вашеш фашистский Германийын насильственно руалтен налме Австрийлан, Чехо-Словакий деч тудын шупшын налме Судетский областьлан свободный самоопределенийым, Корейлан, Формозалан, Абиссинийлан свободный самоопределенийым, Испаний ден Китайым империалистический захватчик-шамыч деч эрыктымым требоватлат.

Б) Компартий-шамычын состоянийышт

XVII партийный с'езд жаплан капиталистический эллаште Коммунистический Интернационал 860.000 коммунистым шотлен. Таче тудо 1. 200.000 еҥым шотла. Комсомолец-шамыч да КИМ дек примыкатлыше самырык революционер-шамыч шот 110.000 гыч 746.000 еҥ марте кушкын. Чумыржо—тиде армий почти кок миллион еҥ.

Туге гынат, нине цифра-шамыч компартий - шамычын подлинный организационный состоянийышт сӱретым огыт пу. Подпольышто самоотверженно пашам ыштыше, нимогай статистический учет дене авалтыдыме коммунист-шамыч лу тӱжем дене улыт. 1935 ий гыч советский Цзянси районым кодышо Китайысе коммунист-шамыч Йошкар Армий ден пырля 12 тӱжем километрым эртен каеныт, корнышто масса коклаште кугу политический пашам ыштеныт. Нунын ыштыме ячейка-шамыч нигушак регистрироватлыме огытыл гынат, илат, пашам ыштат, кучедалыт.

Мемнан статистикыш тюрьмалаште да концентрационный лагерьлаште орланыше лу тӱжем дене коммунист-шамыч огыт пуро. Коммунистический Интернационалын чыла секцийже-шамыч партийын директивыже почеш пашам ыштыше пашазе актив дене авыралтыныт, тудын шотшо партий член-шамыч количествым ятыр гана эрта.

Тиде актив ден пырляк компартийлан преданный, тудлан ӱшаныше да тудым поддерживатлыше пашазе-шамычын утларак кумда периферийже компартийын уло. Бельгийский компартий кугу огыл, тудо улыжат 7 тӱжем членым велэ шотла, но пытартыш муниципальный сайлымаште тудо 160 тӱжем йӱкым поген; голландский компартий 10 тӱжем членым шотла, но тудын верч 137 тӱжем еҥ голосоватлен. Сайлымашын итог-шо-шамычым да компартий влиянийын моло показательже-шамычым анализироватлен, выводым ышташ лиеш: кажне коммунист шке почешыже, шагал гын 15 гыч 20 марте пашазе ден шемер-шамычым наҥгая.

Профсоюзный движенийыште коммунист-шамычын влиянийышт кушкын; ятыр эллаште коммунист-шамыч шкеныштын самоотверженный пашашт дене профсоюзлаште членский массын доверийжым завоеватленыт, кудо нуным профсоюзный движенийыште руководящий постыш выдвигатлен.

Туге гынат, эртыше пятилетийыште компартий-шамыч тӱрлӧ эллаште тӧр огыл развиватлалтыныт. Нунын кокла гыч тугай - шамыч кушкыныт да пеҥгыдемыныт, кудо нунын эл ӱмбак злодейский нападений ваштареш вооруженный кучедалмашым ыштеныт да ышат, мутлан, испанский ден китайский компартий-шамыч. Тыгай элласе компартий-шамыч кушкыныт, кушто реакций ваштареш кучедалмаште пролетариат пеҥгыде позицийым арален кодаш моштен, кушто тудын кучедалмыжым кресаньык-шамыч да тыгыде городской еҥ-шамыч поддерживатленыт, примерлан, Францийыште; более или менее легально существоватлыме условийыште пашам ыштыше компартий-шамыч кушкыныт, кушто социал-демократий лушкыдо, примерлан, США-ште да Латинский Америкын шуко эллаштыже. Компартий-шамыч тушто ятыр эркын кушкын шогеныт, кушто социал демократий виян да кушто тудын реакционный лидерже-шамыч пашазе классын да шемер-шамычын действий единствоштым кӱрлыныт; ме Англия да Скандинавский эл-шамыч нерген ойлена. Пашазе движенийым задавитлыме эллаште, утларакшым тоталитарный фашистский диктатура эллаште компартий-шамыч ятырак почеш кодыныт.

Отчетный периодышто кушшо коммунистический партий-шамыч коклаште ик первый верым Испанийын героический компартийже, подлинный большевик-шамыч „паша нелемаш тӱҥалме годым да горизонтышто иктаж могай шучкылык кояш тӱҥалме годым кеч могай паника деч да паникылан подобий деч свободный“ лийшаш улыт—манын Сталин йолташын мудрый указанийжым пеҥгыдын усвоитлыше партий налын шога. Испанский компартий 1931 ий гыч 1939 ий марте 800 еҥан гыч, подполье, революций, гражданскийвойна школым, чужеземный контрреволюционный интервенций ваштареш ыштыме войнан школжым эртыше 300 тӱжем еҥан виян партийыш кушкын. Тудо подлинный калык партийын примерже лийын шога, пашазе ден кресаньык массыште тудын келге вожшо-шамычым нимогай фашистский террорат кӱрлын ок керт.

Испаний КП шкенжын чыла тыршымашыже да помыслже-шамыч центрыш испанский калыкын шке тушманже-шамычым сеҥышашыже интересым шындыше шкенжын правильный политикыже дене калыкын чыла слойлаштыже пеш кугу авторитетым завоеватлен. Калык доверийым тудо шкенжын беззаветный героизмже дене завоеватлен. Калык ужын, кузе тудо эн нелэ минутлаште эн лӱдыкшӧ верлашке кайылын. Тудо бойым эн первый тӱҥаледен да эн пытартышлан пытареден. Калык тудым большевистский пашаже дене проверитлен, санденак тудым йӧратен. Тудо тыгай замечательный еҥ-шамычым, тыгай пеҥгыде сталинец-шамычым, Хозе Диас ден Долорес Ибаррурим куштен (совым кырымаш), нунын дене пӱтынь международный коммунистический движений гордитла.

Шке элжын да шке калыкшын илышыштыже пеш кугу рольым модшо Коминтернын кокымшо секцийжылан китайский компартий лийын шога. Тудо кызыт 148 тӱжем членым шотла, пашазе-шамыч дене велэ огыл, но кумда крестьянский масса денат кылдалтын да тугак интеллигенций коклаште, утларакшым студенчество коклаште кугу влиянийым иметла.

Китайысе компартий—тиде китайский калыкын вооруженный ужашыже. Тиде партий—шуко ияш гражданский ден национально-освободительный войнан тулешыже калитлалтын; тудо эртыше жапыште советский движенийын да советский власть ыштымашын опытшым налын, Китайыште кызытсе национальный войналан пеш шергакан улшо кумда партизанский движенийым организоватлымаште поян опытым иметла.

Тушманын вийжым разложитлыме пашаште кӱкшӧ мастерствожо, тудын келге тылышкыже пураш да противникын армийыштыже кумда политический пашам ышташ моштымашыже тудын уло. Кызытсе жапыште китайский компартий эн писынракше японец-шамычын тылыштышт партизанский движений дене авалтыме районлаште кушкеш.

Японский империалистический захватчик-шамычым сеҥышашлан тӱҥ условий улшо национальный фронтым пеҥгыдемдыме да развиватлыме пашаште упорство ден лывыргылык примерым тудо пуэн шога. Китайский компартийын виян могыржылан тудын у кадр-шамычым ямдылыме да выдвигатлыме шотышто пашаже лийын шога. Китайский компартийын эн сэй еҥже-шамыч Мао Цзе-дун ден Чжу-дэ шке кӧргыштышт политический руководитель да талантливый полководец-шамычын качествыштым успешно ушен шогат. (Совым кырымаш).

Францийын компартийже антифашистский калык фронт верч кучедалмаште застрельщик лийын шоген. Вич ий коклаште 40 тӱжем член гыч тачысе кечылан 270 тӱжем марте тудо кушкын. Центральный орган „Юманитен“ тиражше тиде периодыштак 120.000 гыч 350.000 экземпляр марте шукемын; тираж кугыт дене Францийын чыла газетше-шамыч коклаште „Юманите“ кумышо верым налын шога, лу дене буржуазный газета-шамычым, „Таным“, „Матэным“ да молымат ончылтен каен. Компартий провинциальный прессын тиражше 470 тӱжем экземплярыш шуэш.

1936 ийыште пытартыш парламентский сайлымаште партийын налме йӱк количество $1^1/_2$ миллион марте, вес семынже эртыше сайлымаш годымсо деч 90 процентлан утла кушкын. Парижыште да тудын пригородлаштыже компартий 60 депутатский мандат гыч 33 мандатым—абсолютный большинствым сеҥен налын. Парижский областьыште, утларакшым металлообрабатывающий промышленностьын шолдра заводлаштыже, тудо эн виян партий. Французский коммунист-шамычын вийышт тыште: нуно профсоюзлашке пурышо пашазе массын кугу доверийже дене пользоватлат. Тиде доверийым нуно профсоюз-шамычым ушышаш верч, нуным пеҥгыдемдышаш верч, шемер-шамычын непосредственный требованийышт верч беззаветно кучедалмышт дене сеҥен налыныт. Антифашистский движенийым развиватлен, Францийй КП шке пашазе классшын да шке калыкшын эн сай революционный традицийышкыже эҥертен шоген. Тудо Испанский республиклан действенный полышым пуашлан пеш кугу пашам ыштен.

Ятырак кугу сдвигым США компартий ыштен. Пролетариатын классовый движенийжым оформитлаш да буржуазный партий-шамыч деч тудын кӱрлшашыжлан чыла мера дене полшен, тудо 20 тӱжем член гыч 90 тӱжем член марте кушкын. Тудо тидын дене кушкын: тудо шке пашаже дене 4 миллион марте членым авалтыше производственный профсоюз-шамычым пеҥгыдемдаш полшен, реакционный Американский Труд Федераций дек ушнышо $3^1/_2$ миллион пашазе коклаште классовый кучедалмаш основеш профсоюзный единствым восстановитлышаш верч пашам нойыде, терпеливо ыштен. Негритянский шемер-шамыч масса коклаште, тугак американский интеллигенцийын эн сай представительже-шамыч коклаште партий кугу авторитетым сеҥен налын. Кумда демократический движенийыште шкенжын участвоватлымыже да тудын половинчатостьшым критиковатлымыже дене США КП тиде движенийым утларак последовательный антифашистский кучедалмаш корнышко шӱкен. Партийын ик существенный ситыдымашыже тыште: тудо фермерский масса дене да фермерский движений дене эше лушкыдын кылдалтын.

Английын компартийже шке радамжым икмыняре куштен, 6 тӱжем гыч 18 тӱжем член марте шуын; профсоюзлаште да лейбористский партий кӧргыштӧ тудын влиянийже кушкын. Лейбористский партийыш пурымо нерген Английысе компартийын предложенийжым лейбористский руководство кораҥден ыле гынат, верлаште 1.400 профсоюзный ден лейбористский организаций-шамыч тудым поддержатленыт. Английыште калык фронтым ыштышаш верч тудын кампанийже эше кугурак откликым муэш. Крипсын меморандумжо калык фронтлан икмыняр кечыште 250 тужем подписьым поген.

Но нине успех-шамыч улыт гынат, английский компартий Коминтернын ик эн почеш кодшо секцийжылан шотлалтеш, тудо Английысе пашазе классын тӱҥ слойжо-шамыч дек сеҥен лектын моштен огыл, Испанский республика йыр блокадым ыштыме пашаште английский реакцийын политикыжым шке движенийже дене жапыште кӱрлын кертдымыжлан тудо пеш кугу ответственностьым нумалеш.

Профсоюзлаште шке пашаштым саемдыме дене, единый да калык фронт верч кучедалмышт дене, испанский калыклан полшымо пашаште шке активностьышт дене чыла легальный компартий-шамыч ончыко каеныт. Тыге примерлан, Канада КП 8 тӱжем гыч 18 тӱжем марте, Куба КП 3 тӱжем гыч 23 тӱжем марте, Мексика КП 2 тӱжем гыч 30 тӱжем марте, Швеций КП 8 тӱжем гыч 19 тӱжем марте, Даний КП 3 тӱжем гыч 9 тӱжем марте кушкыныт. Колониальный эллаште улшо южо компартий-шамыч кушкыныт, кушто нуно общенациональный антиимпериалистический фронтын движенийышкыже активно включитлалтыныт, масса ден пырля демократический права ден эрыкын кеч ужашыжым сеҥен налын кертыныт. Эртыше периодышто Чехо-Словакийын компартийже нелегальный лийын, тудо подпольйыш кусныमо деч ончыч 60 тӱжем членым шотлен. Тудо кызытсе жапыштат, подполье условийыште, шке актившым да тӱҥ членский массыжым арален коден моштен.

Фашистский диктатура эллаште, утларакше Германийыште, Японийыште да Италийыште коммунистический движенийлан нелэ удар ыштылтын ыле. Лу тӱжем дене коммунист - шамычым буржуазий тюрьмалашке да концлагерьлашке кудалтылеш, нуным суд дене да суд деч посна казнитлылеш, угол шеҥгеч пуштеда. Пашазе-шамычым нунын илыме пӧртлаштышт, нунын паша ыштыме предприятийлаштышт обыск система дене, фашистский организацийлаште,—кушко тудо вуным виеш пурташ тырша,—пашазе-шамычым опутыватла. Нуным государственный „изменылан“ титаклен, нунын ваштареш фашистский черньым тудо натравливатла.

Нине эллаште коммунист-шамыч пашам кузе ыштат? Тоталитарный фашистский диктатура условийыште кӱшыч тӱҥалын, ӱлыкӧ шумеш централизованный партийный организацийым ышташ нунылан йӧсӧ. Нуно ваш-ваш шукертак шинчыше, ваш-ваш ӱшанымаш дене кылдалтше еҥ-шамыч шогымо группа-шамычын шарлыше сетьыштым ыштат. Тыгай группа шӱдӧ дене уло. Нуно сайын законспирированный, подвижный да лывырге улыт. Нуным полицийлан кучен пытараш йӧсӧ. Нине группа-шамыч шке пӧртлаштышт, кварталлаштышт да районлаштышт кипучий пашам развиватлат. Коммунист-шамыч умбакыжым предприятийлаште пашам ыштат. Нунын пашам активно ыштымышт дене ни Германийыште, ни Италийыште фабрика ден заводлаште фашист-шамычлан влиянийым сеҥен налаш лийын огыл. Коммунист-шамыч, пытартышыжлан, шемер - шамыч масса коклаште пашам ышташлан массовый фашистский организаций-шамычым кучылтыт.

Партийын вождьшо Тельман йолташ ынде кудымшо ий фашистский тюрьмаште орлана гынат, подпольен пеш нелэ условийжым ончыде, германский компартий шке организацийжым арален коден моштен. Тудо Германийыште массовый политический пашам ыштен шогышо единственный антифашистский партий улеш. (Рӱжгесово кырымаш).

Но, сожаленийлан, фашистский режимын писын да куштылгын сӱмырлымыжлан рассчитыватлен, партий шкенжын ожнысо массовый вийжын гипнозшо йымалне кужу жап илен. Вара, кунам тудо перестроитлалтын, пролетарский вий-шамычым погымо да вунын организацийыштым пеҥгыдемдыме длительный кропотливый пашашке курсым налын, южо германский коммунист-шамыч вес крайностьыш лупшалтыныт. Нуно фашистский режим дене массын недовольствыжо кушмо писе темпым учитыватлен шуктен огытыл да пытартыш тылзылаште Германийыште лийын шогышо антифашистский настроенийын кушмыжо ончылно расплохеш верештыныт.

Япония КП японский фашистский военщинын захватнический планже-шамыч ваштареш кучедалме традицийым иметла. Тудо война ваштареш демонстрацийым, стачкым ыштылын, солдат ден моряк-шамычым организоватлен, Манчжурийыш японский империалист-шамычын керылт пурымышт ваштареш кучедалын. 1937 ий гыч, японский империалист-шамычын Китайыш угыч пурымышт жап гыч, партий интенсивный антивоенный пашам ыштен шоген, тудо шовинизм ваштареш кучедалын, мобилизоватлыме-шамычын ешышт лан полшымо кумда кампанийым организоватлен, Китай гыч японский армийым отзыватлаш требованийым выдвигатлен, калык фронт верч движенийын движущий вийже лийын. Свирепый террорым ончыде, партийын численный кушмашыже тудын массовый влиянийже деч ятыр почеш кодеш гынат, партий масса дене связьым арален коден кертын.

Итальянский компартийын кугу лушкыдылыкшым палемдаш кӱлеш. Фашистский диктатурын существоватлыме кужу жап коклаште тудо пеҥгыде нелегальный организацийым чумыраш, фашистский профсоюзлаште да моло массовый фашистский организацийлаште серьезный пашам шараш, кушкын шогышо самырык поколенийын значительный слойжо-шамычым фашизмын влиянийже гыч шупшын луктын мошген огыл. Войнаште сеҥалтме итогышто гына фашизм сӱмырлен кертеш манын южо итальянский коммунист-шамычын установкышт пашаштыже оппортунистический пассивностьым леведын шога. Тидын денак ятыр шотышто тиде умылтаралтеш: Абиссинийыште да Испанийыште итальянский фашизмын войнаже дене массын, шке выраженийжым ятыр стихийный массовый выступленийлаште мушо, недовольствыжым партий вуйлатен моштен огыл.

Изи эллаште, кушто фашистский диктатура Италия деч ятыр вара установитлалтын, тыште Италий КП семын огыл действоватлыше ятыр партий-шамыч улыт. Нуно шкеныштын боевой активностьышт, лан кӧра нелегальный компартий-шамыч коклаште первый вер-шамыч гыч иктышкыже лектыныт. Ме германский фашизмын Ближний Востокыш пурымыжо корнышто кийше эллаште пашам ыштыше южо партий-шамыч нерген ойлена.

Коммунистический движенийын радамышкыже шкенжын провокатор ден шпионжо-шамычым колтылаш тыршыше фашистский разведка-шамычын разлагатлыше пашашт коммунистический движенийлан шуко вредым ышта. Японийыште пытартыш лу ий коклаште 60 тӱжем коммунистым арестоватлыме, 1934 ий жап гыч компартий Центральный Комитетын нылсоставшым сниматлыме. Фашистский разведка - шамычлан Троцкий да троцкист-шамыч полшат. Польшышто, Италийыште, Японийыште да Германийыште арестованный коммунист-шамычым разложитлышаш верч охранка-шамыч Троцкийын гнусный литературный укшинчышыжым кумдан кучылтыт. Фашистский разведка-шамычын заданийышт почеш, троцкист-шамыч калык фронтын да национально-освободительный движенийын организацийлашкышт, нуным кӧргӧ гыч пудештарышашлан пурат.

Японийыште троцкист-шамычым „охранкын мозговый трестше“ маныт. Нуно коммунистический ден пашазе движений ваштареш кучедалме методлан японский шпион-шамычым полицийын лӱмын организоватлыме школлаштыже туныктат. Китайыште троцкист-шамыч японский военный шпион-шамыч лийын действоватлат. Нунын нерген Бейпиныште японский разведка начальник секретный докладыште воза:

„Троцкист шамыч группым поддерживатлаш да тудын успехше-шамычлан содействоватлаш кӱлеш, тыге Китайын тӱрлӧ верлаштыже тудын деятельностьшо империйлан выгодым да пайдам кондыжо, вет нине китаец шамыч эл об'единенийым шалатыше лийын шогат. Нунын пашашт кӱкшӧ техника да мастерство дене ойыртемалтеш“.

Испанийыште троцкист-шамыч—кучедал шогышо калык армийын тылыштыже контрреволюционный мятежым тарватылше фашистский Германия ден Италийын разведчикше - шамыч, 5 ше колоннын агентше-шамыч улыт. Чыла вереат троцкист-шамыч пашазе движенийыште фашистский провокатор-шамыч лийын, СССР ваштареш шпион ден диверсант-шамыч лийын действоватлат. Буржуазный разведка-шамыч троцкист - шамычым да кеч могай моло фашистский нечистьым кумдан кучылтыт, нуным эмигрант-шамыч вид дене СССР-ыш шпионский пашалан колтылыт.

Коммунистический движенийым разложитлышаш верч фашистско-троцкистский шпион шамыч южо компартийлаште „фракций-шамычым“ да „группировка-шамычым“ ышташ, фракционный кучедалмашым ылыжташ искусственно тыршеныт. Польша компартий вражеский элемент-шамыч дене эн утларак шӱкаҥше лийын, тудын руководствышкыжо польский фашизмын агентше-шамыч логалыныт. Нине прохвост-шамыч партийым 1926 ий майыште Пилсудскийын фашистский переворотшым поддерживатлыме корныш наҥгаяш тыршеныт. Кунам тидым ыштен кертын огытыл, нуно „майский“ йоҥылышлан каҥгленыт, Коминтерн ончылно самокритика комедийым разыгрыватленыт, Коминтерным шке жапыштыже Ловстонын, венгерский, югославский партийлашт гыч полицейский „фракционер-шамычын“ ондалымышт семынак тудым ондалкаленыт. Коминтерн пашаеҥ-шамычын титакышт тыште: нуно шкенштым классовый тушманлан ондалыктеныт, тудын маневрже-шамычым жапыште почын огытыл, вражеский элемент-шамыч дене компартий - шамычын шӱкаҥмышт ваштареш мероприятийым ыштымаш дене вараш кодыныт.

Классовый тушманын вредительство ден подрывной пашан последствийжым пытарышашлан компартий-шамыч мом ыштеныт? Компартий-шамыч шке радамлаштышт большевистский бдительностьым пӱсемдыме пашаште троцкистско-бухаринский злодей-шамычым судитлыме процесс-шамычын урокыштым кумдан кучылтыныт. Нуно шкеныштын руководящий активыштлан проверкым ыштеныт, политический честностьышт шотышто сомненийым вызыватлыше элемент-шамычым кораҥденыт. Нуно утларак шӱкаҥше нелегальный организаций-шамычым распуститленыт да нуным угыч формироватлаш пижыныт. Фашистский агентура улшо троцкизм ваштареш нуно систематический кучедалмашым шарен шогат.

Тушманын подрывной пашаже ваштареш да партийын лушкыдо звенолашкыже буржуазный идеологийын разлагатлыше влиянийже ваштареш кучедалме пашаште ик важнейший мероприятийлан компартий-шамычын идейно-политический уровеньыштым нӧлталмаш лийын шога. „Иностранный государство-шамычын разведывательный органыштын заданийышт почеш действоватлыше вредитель, диверсант ден убийца-шамычын оголтелый, принципдыме бандышкыже“ троцкист-шамычын савырнымыштым компартий-шамыч ужын шуктен огытыл гын, то тиде моло причина ден пырля, тугак компартий-шамычын теоретически почеш кодмашышт дене лийын.

Компартий-шамычын тиде теоретический почеш кодмашым пытарыме пашаште марксизм-ленинизм классик-шамычым Марксын—Энгельсын—Ленинын—Сталинын пашаштым иностранный йылмылашке кусарымаш, да утларакше „ВКП(б) историй краткий курсым“ шуко йылме дене издаватлымаш пеш кугу значенийым налеш. „Краткий курсын“ лекмыжым капиталистический элласе коммунист-шамыч энтузиазм дене вашлийыныт. Нуно умылат: тиде книга незаменимый улшо теоретический оружий дене нуным вооружатла, нунылан шке элыштышт революционный движений развитийым, тудын особенностьшо-шамычым, тудын перспективже - шамычым Ленин—Сталин партийын опытшо светеш умылен налаш полша.

Южо компартийлаште единый пашазе ден антифашистский калык фронтын тактикжым проводитлыме годым правооппортунистический характеран известный тенденций - шамыч лектыныт, нуно шке выраженийыштым капитулянтский элемент-шамыч ваштареш кучедалмашым смазыватлымаште, демократический манме государство-шамычын рольыштым идеализироватлымаште, нунын империалистический характерыштым затушеватлымаште муыныт. Тыгай тенденций-шамычын лекмыже, кеч зачаточный видышт велэ гынат, оппортунизм ваштареш кучедалмашым пӱсемдымын кӱлешлыкше нерген ойла.

Профсоюзлаште коммунист-шамычын пашаштышт общий несомненный саеммаш да тиде областьыште южо ятыр успех годымак, шуко компартий-шамыч профсоюзлаште пеҥгыде позицийым сеҥен налаш, боевой профсоюзный активым чумыраш да профдвижениыште реакционный влиянийым пытараш эше моштен огытыл.

Компартий-шамыч фашистский демагогия ваштареш кӱлеш семын кучедалаш але тунемын огытыл; Саарыште, Данцигыште, Судетский областьыште национальный вопросышто немецкий фашизмын спекуляцийжым кӱрлын моштен огытыл.

Событий-шамычым предвидитлаш, тушто тӱрлӧ государство, класс ден партий-шамычын рольыштым учитыватлаш, тушманын маневржым ончылгоч ужаш да тудын планжым жапыште шалатен мошташ великий сталинский искусство дене нуно эше лушкыдын овладеватленыт.

Капиталистический элласе коммунист-шамыч событий шамычын тура савырнымашыштлан ситыдымын ямдылыме улыт да напряженный международный обстановкын диктоватлыме кучедалмаш

(Мучашыже 3-шо стр).

ВСЕСОЮЗНЫЙ КОММУНИСТИЧЕСКИЙ (большевик-шамыч) ПАРТИЙЫН XVIII С'ЕЗДШЕ

МАНУИЛЬСКИЙ йолташын докладше (мучашыже)

формыжо шамыч дене але овладеватлен огытыл. Туге гынат, ончыкташ кӱлеш, кучедалмашын нине формыжо шамычым усвоитлыме пашаштат компартий-шамыч кугу пашам ыштеныт. Мировой коммунистический движенийын интернациональный бригада-шамычым ышташ полшымыжлан испанский калык тудым нигунамат огеш мондо.

Интернациональный бригадылаште коммунист-шамыч велэ огыл ыльыч, но тиде пашам нуно тӱҥалынт, тудым нуно организоватленыт. Французский компартий тиде пашалан шкенжын эн утларак способный пашаеҥже-шамычым, шкенжын эн сай организаторжо-шамычым выделитлен. Икмыняр лу тӱжем еҥым петырыме граница гоч теҥыз-шамыч да даже Атлантический океан гочат колташ куштылгак огыл задача ыле.

Буржуазий доброволец-шамыч ӱмбак облавым ыштылын, нуным поктылын да судитлен, но еҥ-шамыч чыла преграда улмо ӱмбачат каеныт, йӱдым курыклаште йолгорно дене кыдал марте лумым келын, кажне минутыштак вӱд йӱмак пурен каяш рисковатлен колызо пушеш ийын каеныт. Доброволецлан французский пролетарий-шамыч, парижский коммунар-шамычын унукашт, итальянский эмигрант, германский антифашист-шамыч, пеш чапле снайпер—Канадысе лесоруб-шамыч каеныт, польский пашазе-шамыч каеныт, нунын Домбровский лӱмеш батальонышт Эброшто наступатлыме годым понтонный кӱвар ыштымым вучыде, эҥерым ийын вончен да тушман-шамычвийын гуцышко первой пӱчкын пурен.

Витле кум элысе компартий шамыч интернациональный бригада-шамычын радамлашкышт тушко каяш тыршыше моло еҥ-шамыч коклаште шагал огыл ЦК член-шамычым да партийын руководящий актившым колтеныт. Тыште германский компартий ЦК-н членже, германский концентрационный лагерьыште изувечитлыме, Паласетыште „Рот фронт!" кычкыралын колышо Ганс Баймлер гае еҥ-шамыч ыльыч. Тыште Ракоши лӱмеш батальоным вуйлатен Уэска дене противникын бетонироватлыме фортшым атаковатлыше, тудым сеҥен налше, но шкеже батальон коммиссар ден пырля геройски колышо венгерский коммунист шоҥго кугыза Хевеши типан еҥ-шамыч ыльыч. Тыште грузовой машинасе английский шофер Джон типан рядовой простой боец-шамыч ыльыч, тудыжо противникын ураганный лӱймашыжым ончыде, йӱде йӧсланыше боец-шамычлан вӱдым конден да колышашлыкын ранитлалтше ойлен: „Тидым Сталин йолташ ужеш ыле гын, тудо мыйым ваче гыч вӱчкалта да каласа ыле: тый шкендым сайын кученат, тый—чапле йолташ улат, Джон". (Рӱжге сово кырымаш).

Тиде могай еҥ-шамыч улыт? Тиде сталинский эпохысо еҥ-шамыч улыт, кунам героизм партийный ден беспартийный большевикын обликшын ойыраш лийдыме ужашыже лиеш. Тиде Хасан ер лишне атакыш:—родина верч, коммунизм верч, Сталин верч! йӱк дене кайше еҥ-шамыч гае, тугаяк сталинский закалкан еҥ-шамыч улыт. (С'езд шогалын аплодироватла. Возглас шамыч: „Кужу ӱмыран лийже великий Сталин!", „Ура!" Виян сово кырымаш).

Интернациональный бригада-шамычым ыштымаш—тиде тӱнямбал коммунистический движений зрелостьын показательже, тиде Коминтерн секций-шамычын большевисткий закалкышт, тиде коммунистический кадр-шамычым тулышто проверятлымаш.

Итак, итогым ыштена.

Эртыше пятилетийыште коммунистический движений кушкын, пеҥгыдемын да возмужатлен. Чыла легальный партий шамыч кушкынытда масса-шамыч ӱмбак нунын влиянийышт вияҥын. Шеҥгелан кодшо нелегальный партий-шамыч шке радамыштым перестраиватлат, шкеныштын нелэ кучедалмаштышт кӱкшӧ героизм ден самоотверженийобразецым пуат. Южо компартий-шамыч шкеныштын элысе илышыште серьезный политический фактор лийынытат, весышт лийыт, Коммунистический ден социал-демократический пашезе-шамыч коклаште да коммунистический ден социал-демократический партий-шамычын активышт коклаште лишем шогымаш кушкеш. Пролетарий-шамычын коммунист-шамыч дек ӱшанымашышт кугемын. Коммунист-шамыч массын нуждаже ден требованийжым выражатлаш, шкенжын пашазе классшын да шкенжын калыкшын йылмыже дене ойлаш сайырак тунемыныт. Компартий шамычын идейный сплоченностьышт вияҥын. Калык-шамычым, буржуазный ден социал-демократический партий-шамычым фашизмлан сопротивленийын сторонникше-шамыч ден капитулянт-шамычлан шелше Мюнхенын кечылаштыже коммунист-шамыч шкеныштын политический ден организационный монолитностьыштым арален кодышо единственный партий лийыныг.

Но, туге гынат, компартий-шамычын численный кушмашышт да масса-шамыч коклаште нунын влиянийышт кушмашыже Коминтернын секцийже-шамыч ончылан классовый кучедалмашын пӱсеммашыже дене да шарлыше кокымшо мировой империалистический война дене шындалтше требований-шамычлан огыт соответствоватле.

В) Мировой реакций ваштареш компартий-шамычын, пролетариатын, шемер-шамычын кучедалмаш корнышт

Фашизм ден грабительский война шамыч ваштареш успешно кучедалмашын интересше-шамыч требоватлат: мировой реакцийын пашам кушко наҥгаймыжым шемер-шамыч умылышт да тудын коварный замыслже-шамычым кӱрлшашлан шкеныштын корныштым палемдышт.

Реакций мом ыштынеже? Тудо Испанский республикым лаштыртынеже, Испанийыште германо-итальянский интервент ден англо-французский банкир-шамычлан кӱлешан порядкым ыштынеже; варажым Францийлан пижнеже, радикал-шамычын кидышт дене коммунистический партийым перен, коммунист-шамыч войнан партийже улыт манме йомак дене тыгыде буржуам лӱдыктен, калык фронтым пытарынеже, а варажым радикал-шамычшымат пунчал шумо лимон семын шӱк вынемыш луктын кудалтынеже, фашистский проходимец-шамычлан власть дек корным почнеже.

Английыште реакций „мирын спасительже-шамыч" семын консерватор-шамычын властьым шуко ийлан пеҥгыдемдынеже, лейбористский лидер-шамычын кидышт деве калык фронтын движенийжым кӱрлнеже, английский пашазе классым деморализоватлынеже да вийдымым ыштынеже; США-ште Форд, Морган ден Херст-шамычлан демократический движенийым лаштырташышт полшынеже.

Реакций пашазе движенийым разгромитлынеже, социализм элым пытарынеже ыле.

Пашазе класс ден шемер-шамыч мом ыштынешт? Нуно испанский калыклан, шке денже мӧҥгыштыжӧ тудлан кӱлешан порядкым ышташыже кеч кузе гынат полшынешт, испанский калыкым международный аралымашым организоватлынешт, пӱтынь тӱняште тугай движенийым шарынешт, кунам реакцилан вольный испанский калыкым пикташыже неповадно лийже.

Нуно Дальний Востокышто Китай пайлымашым ынешт допуститле, китайский калыклан шке элже гыч японский захватчик-шамычым поктен лукташыже полшынешт; буржуазный правительство-шамычым японский военщинылан полшымыштым чарнаш да тушманым сеҥышашлавже Китайым чыла кӱлешлык денат снабдитлаш масса-шамычын движенийышт дене принудитлынешт.

Францийыште пашазе-шамыч мюнхенский политикын французский калыкым германский фашизмын вассалышкыже савырымашке наҥгаймыжлан эре утларак ӱшаныше крестьянствын да оласе тыгыде людын тайналтше ужашыжым угыч калык фронт могырыш савырынешт; калык фронтым арален кодынешт велэ огыл, но фашистский агрессор-шамыч ончылан капитулироватлымаш гибельный корныш шкеат шогалдыме, весе-шамычымат наҥгайдыме слой-шамыч счетеш тудым кумдаҥдынешт.

Английыште пашазе-шамыч калык фронтым ыштышаш верч тӱҥалме кучедалмашым мучашыш шуктынешт, тидын дене английскийлан велэ огыл, но мировой реакцийланат решающий ударым ыштынешт; тудо жапыштак, калык фронт верч кучедалмаш процессыште английский буржуазийын профашистский элементше-шамычым ӧрдышкӧ шӱкен лукнешт, фашистский агрессор-шамычлан отпорым пумашын сторонникше-шамычлан полшынешт.

США-ште шемер-шамыч демократический движенийым пеҥгыдемдымаш да шарымаш дене власть дек реакционный профашистский элемент-шамычын толмыштым чараклынешт.

Фашистский диктатура эллаште Германийыште, Японийыште, Италийыште пӱтынь тӱнясе шемер-шамыч нине элласе правительство-шамычын войнаште поражатлалтмыштым шуктынешт, нуно нине эллаcе калык-шамычлан фашистский режим ваштареш открытый массовый кучедалмашын, фашистский властьым сӱмыралмашке наҥгайше кучедалмашын кумда корнышкыжо лекташышт полшынешт, тиде сӱмыралтмаштыже международный пашазе класс ден пӱтынь шемер-шамыч кровно заинтересованный улыт. Нуно Германийын, Италийын да Японийын финансовый банкротство пропастьыш мунчалтен кайше фашистский правительствышт-шамычлан спасательный кругым кудалташ мировой реакцийлан мешатлынешт. У грабительский война шамычым шарашышт фашистский правительство-шамычлан продовольствий, сырье, руда, нефть да моло источник-шамычым мировой реакцийын пуымыжым нуно ынешт допуститле. Нуно слабый калык шамыч ӱмбак нападатлыше, серьезный сопротивлений деч тул дечат утларак лӱдшӧ фашистский захватчик-шамычлан куштылго „сеҥымашым" ыштымыштлан мешатлынешт.

Нуно фашистский экспансий ваштареш, военный вий дене поработитлымаш дек прелюдий улшо калык-шамычым экономический ден политический закабалитлымаш ваштареш международный пашазе классын сопротивленийжым, пӱтынь тӱнясе антифашистский вий-шамычым организоватлаш требоватлат. Нуно германский фашизм ваштареш Австрийысе поработитлыме калыкын, Чехо-Словакийысе, Венгрийсе закабалитлыме калык-шамычын, закабалитлымаш угроза ончылан шогышо Румынийысе, Югославийысе калык-шамычын кучедалмыштлан полшынешт. Нуно поработитлыме абиссинский калыкым итальянский фашизм ваштареш поддержатлынешт. Нуно калык-шамычын фронтыштым, фашистский агрессор-шамычын блокыштлан международный сопротивлений фронтым ыштышаш верч кучедалыт.

Шемер-шамыч социал-демократийысе реакционный лидер-шамычын капитулянтский политикыштым пытарышашлан международный пашазе классын единый фронтшым ыштынешт. Тыгай фронт пашазе движенийым растерянность, дезорганизованность состояний гыч фашизм ваштареш сеҥымашан кучедалмаш корныш луктеш. Тудо миллион дене пролетарий-шамычын шке вийыштлан ӱшанымыштым нӧлталеш, тиде ӱшанымашым шемер-шамычын кумда слойыштлан, крестьянствылан, оласе тыгыде людлан пуа. Тудо фашистский агрессийлан, чыла эллаштат калык масса-шамычын сопротивленийышт вийым кугемда, Германийысе, Италийысе да Японийысе калык-шамычым фашистский диктатурым сӱмыралмашке нӧлталеш. Единый международный пашазе фронтым ыштымаш фашизмын эн нелэ поражениже лиеш ыле.

Шемер-шамыч капиталистический эллаcе пашазе-шамычын советский пашазе класс дене, куатле государствын, сеҥыше социализмын материальный вияя вооруженный советский калык дене единый фронтым ыштынешт. Тиде фронт мирын подлинный гарантийже лиеш. Тыгай фронтын шалаташ лийдыме скалашыже мировой реакций шке саҥгажым шалата.

Кризис, безработица, кӱчызылык, фашистский террор, империалистический война-шамыч дене отчаянийыш шукталтше, советский калыкын путырак кугу социалистический сеҥымашыже шамыч дене движенийыш кондалтше капиталистический эллаcе шемер-шамыч фашизм деч посна, капитализм деч посна илынешт. Нуно социализмым ыштынешт. Лач тидыланак колымашке шуышо капиталистический тӱня орышыла бесноватла. Тудо шкенжым фашизм дене утарынеже. Но фашизм капитализмым колымашыже деч ок утаре, вет фашизм масса-шамычын недовольствыштым келгыракыш велэ поктен пурта, путырак кугу разрушительный виян пудештмашым ямдылен шога. Империалистический война-шамыч деве фашизм утаралт ок керт, вет тудын империалистический войнаже-шамыч революций-шамычым развязыватлат. Тӱням угыч пайлымаш дене фашизм утаралт ок керт, вет тӱням угыч пайлымаш капиталистический хаосым келгемда.

Колымашке шуышо капиталистический тӱня СССР ваштареш контрреволюционный война дене шкенжым ок утаре, а шкенжын пытымашыжым гына писемда. Великий советский калыкын вооруженный отпоржо тудын пӱтынь тӱням, эрыклан, трудлан, сай илышлан, элын независимостьышлан кӧн праваштым фашизм тошкен лаптыртен гын чылаштымат нӧлталеш. Тудо нунын курым мучкысо йӧсланымашышт верч расплата час шуымым умылышо пролетарий ден шемер-шамычым мланде шарын чыла мучашыштыжат нӧлталеш. Тудо пӱтынь тӱняште фашизмлан советский калыкын пумо отпоржын путырак кугу вий дене ободритлыме антифашистский вий шамычын куатле движенийыштым руден колта. Тудо але марте фашизм дене схватка деч кораҥ шогышо калык-шамычым кучедалмашке шӱкалеш. Тудо шке кидышкыш оружийым налше фашистский государствыласе калык-шамычым фашизм ваштареш савыралеш. Фашистский правительство-шамычлан тиде СССР ваштареш велэ огыл война, шке калыкышт ваштар шат война лиеш. Советский калыклан, пӱтынь тӱнясе шемер-шамычлан, пӱтынь передовой да прогрессивный человечествылан человечествын историйыштыже нигунам лийдыме, эн справедливый, священный война лиеш, кудо „империализмын радамжым разлагатлен да деморализоватлен, противник шамычын тылыштыышт ятыр революционный узел-шамычым обязательно руден колта" (Ленин ден Сталин, III том, 10 стр.).

Ленинско-сталинский корно дене Коминтернын 20 ийже

Йолташ-шамыч!

ВКП(б)-н XVIII-ше с'едше Коминтерным основатлыме деч вара коло ий темме кечылаште заседатла.

„III шо Коммунистический Интернационалын всемирно-исторический значенийже,—Ленин возен,—тыште: тудо Марксын величайший лозунгшым, социализм ден пашазе движенийын курымлык развитийыштлан итогым ыштыше лозунгым: пролетариат диктатура умылымаш дене выражатлалтше лозунгым илышыш пурташ тӱҥалын" (Ленин, Собр. соч, XXIV том, 242 стр.).

Коммунистический Интернационал Ленин—Сталин корно дене каен, кунам Великий социалистический революцийын сеҥымашыже дене чыла эллаcе пашазе классын глубинаже гыч нӧлталме пролетарский авангардым ушен. Коминтерным создатлымаш, социал-демократийын буржуазий дене классовый сотрудничество политикыже дене, первый мировой империалистический война жапыште пролетарский революцийын интересшылан тудын открытый изменым ыштымашыже дене шелалтше пашазе движенийын коренной интересше ден исторический цельжылан отвечатлен.

Коммунистический Интернационал ленинско-сталинский корно дене каен, кунам 1918—23 ийлаште Центральный Европышто революционный масса-шамычын движенийым капитализмым сӱмыралмашке виктарашлан пӱтынь вийжым пыштен. Тудо тиде корно дене каен, кунам „реформа шамыч" ден буржуазный демократий ваштареш кучедалын, кудын полшымышт деде буржуазий революционный масса-шамычын натискышт деч откупитлалтнеже да пролетарский революцийлан корным петырынеже ыле.

Коминтерн Ленин—Сталин корно дене каен, кунам капитализмын частичный ден относительный стабилизацийже жапыште тулым шкенжын политикыже дене буржуазный реакцийлан пеҥгыдемашыже да пашазе класс ден шемер-шамыч ӱмбак наступленийыш каяшыже полшышо социал-демократий ӱмбак виктарен.

Коминтерн тиде корно дене каен, кунам 1918—23 ийласе революционный нӧлталтмашын волнаже дене коммунистический серыш случайно поктен кондымо попутчик-шамыч деч шке радамжым эрыктен, кунам оппортунистический заразым, социал-демократизм, центризм, анархо-синдикализм идеологийын кодшыштым чаманыде кукленлуктын. Тудо тиде корно дене каен, кунам курсым шке секцийже-шамычым большевизироватлымашке налын, кок фронтышто кучедалаш тӱҥалын, беспринципный фракционизмым вытравитлен да кучедалмашеш монолитный компартий-шамычым выковыватлымашке ориентироватлалтын.

Коминтерн ленинско-сталинский корно дене каен, кунам тӱнямбалысе экономический кризис итогышто, наступатлыше фашизм, тӱҥалше империалистический война-шамыч ончылан фашизм ден империалистический война ваштареш единый пашазе ден антифашистский калык фронтым ышташ масса-шамычым ӱжын. Тидын дене Коминтерн общий усилий дене фашистский террорын мученийже гыч, грабитлымаш войнан вӱран ад гыч, разлагатлалтше капиталистический стройын зверланымашеш ишалтмаш гыч утлышашлан шке радамыштым чоткыдемдаш, ушнаш желатлыше миллион дене шемер-шамычын чаянийыштлан отвечатлен.

Коминтернын коло ийысе корныжо, социалистический революций верч, пролетариат диктатура верч кучедалмаш корныжо,—тиде куштылго огыл корно. Тудо сеҥымаш шамыч дене велэ огыл, путырак кугу велылык-шамыч да жапысе поражений-шамыч денат сопряжатлалтын.

„..революций,—Сталин йолташ ойла,—обычно чарныдеак кушкын шогышо нӧлталтмаш порядкыште вияш восходящий линий дене огыл, а развитий ходышто революцийын вийже-шамычым закалятлыше да тудын йӧршынлан сеҥымашыжым ямдылен шогышо зигзаг-шамыч корно дене, наступлений ден отступлений-шамыч корно дене, прилив ден отлив-шамыч корно дене развиватлалтеш" (Сборник: Ленин ден Сталин, III-шо том, 7 стр.).

Нине коло ий жапыште мировой буржуазий коммунистический движенийым мланде ӱмбач ӱштыл шушашлан чылажымат ыштен. Тудо коммунист-шамычым арестоватлен, пытатлен, пуштеден. Тудо нуным предприятийла гыч поктен, нуным паша деч лишитлен, нунын ваштареш погром-шамычым организоватлен. Тудо рейхстаглам поджигатлен, „коминтерновский" фальшивка-шамычым фабриковатлен, международный полицейский соглашений-шамычым ыштылын. Коммунист-шамыч ваштареш буржуазийын оруженосецше-шамыч, социал-демократийын да реформистский профсоюз-шамычын реакционный лидерышт поход дене ик гана велэ огыл каеныт.

Фашистский разведка-шамычын агентышт лийше, пашазе классын лютый тушманже-шамыч, коммунистический движенийым большевистский корно гыч корангдаш, тудым разложитлаш да пытараш тӧченыт. Сталин йолташ классовый тушманын агентыштын контрреволюционный замыслыштым разоблачитлаш да кӱрлаш международный коммунистический движенийлан полшен. Тудын вуйлатымыже почеш ВКП(б) нуным йӧршеш шалатен, презренный фашистский козявка-шамычым бесклассовый социалистический общество строитель-шамычын сеҥымашан корнышт гыч ӱштыл шуэн, тидын дене мировой коммунизмын позицийжым пеҥгыдемден.

Сталин йолташ Марксын—Энгельсын—Ленинын великий ученийыштым тушман элемент-шамычын извращенийышт деч арален коден велэ огыл, но тудо тудым капитализмын общий кризис да СССР-ыште социализм сеҥымаш элохын у условийже-шамычлан келшышын умбакыже развиватлен. Тудо тиде учений дене международный пролетариатым вооружитлен, тудын горизонтшым адакат умбакырак шарен, тудын кучедалмаш перспективышым эше утларак конкретизироватлен, чыла эллаcе пашазе-шамычым эше утларак сеҥымаш уверенность дене темен.

Сталин йолташын вуйлатымыже почеш СССР-ысе калык-шамыч куатле социалистический крепостьым ыштеныт, тудым шкеныштын социалистический сеҥымашышт дене кажне кечынак вияҥденыт, тидын дене нуно международный пролетариат ден пӱтынь тӱньасе шемер-шамычын позицийыштым нойыде пеҥгыдемден шогеныт.

Тунямбалсе буржуазийын ставкыже кыралтын.

Тудо тидлан кыралтын: коммунизмым, тудым нумалше пашазе классым пытараш лийдыме семынак, пытараш ок лий, вет коммунизм—тиде чыла шемер-шамычын интересышт дене совпадатлыше пашазе классын коренной интересше-шамыч, тудын движенийжын конечный цельже-шамычым концентрированно выражатлымаш лийын шога. Тудо тидлан кыралтын ыле: коммунизм идея —тиде уже человечествын эн сай ушыжо-шамычын отвлеченный шонымашышт огыл; тиде идея международный пашазе класслан да чыла шемер-шамычлан нунын утаралтмашкышт каяш ӱшанле корным ончыктен шогышо, СССР-ыште шкенжын материальный воплощенийжым муын.

Тӱнямбалсе буржуазийын ставкыже тудлан кыралтын ыле: СССР-ыште социализмым ыштымаш великий сталинский паша дене СССР-ысе пашазе классын буржуазный эллаcе пашазе класс дене интернациональный пролетарский связьшым вияҥдыме да пеҥгыдемдыме.

Тудо тидлан кыралтын: социализмын куатле элже кече еда огыл, а шагат еда пеҥгыдемеш, эше тудлан, компартий-шамыч ончыкыла шке движенийыштым Марксын — Энгельсын—Ленинын—Сталинын бессмертный ученийыштын факелже дене волгалтарат (Виян сово кырымаш).

Тӱнямбалсе буржуазийын ставкыже тидлан кыралтын да ончыкыжат кырыме лиеш: пашазе классын да пӱтынь тӱнясе шемер-шамычын интересыштым аралымаш стражыште трудящийся человечествын генийже Сталин йолташ шога.

(Виян сово кырымаш, чыланат шогалыт. Возглас-шамыч: „Ура!" „Кужу ӱмыран лийже мировой коммунизмын великий вождьшо Сталин йолташ!").

С'ЕЗД ДНЕВНИК УМБАКЫЖЕ

Отчетный докладысе положений ден вывод-шамыч ваштареш возражатлымаш укелан лийын, докладчик-шамыч заключительный мут деч отказыватлат манын Андреев йолташ с'ездлан увертара.

Предложений дене Щербаков йолташ выступатла. Украинский ССР, Московский дене Ленинградский область партийный организаций-шамычын делегацийышт поручитлыме почеш, тудо ВКП(б)-ын XVIII с'ездшылан обсудитлаш пунчалын тыгай проектшым вноситла:

„ВКП(б) ЦК-н пашаже нерген Сталин йолташын отчетный докладшым колыштмек да обсудитлымек, ВКП(б)-н XVIII с'ездше пунчалеш:

1. ВКП(б) ЦК-н политический линийжым да практический пашажым одобритлаш.

2. Сталин йолташын отчетный докладшым одобритлаш да чыла парторганизаций-шамычлан Сталин йолташын докладыштыже выдвигатлыме положений да задача-шамыч дене шке пашаштышт руководствоватлаш предложитлаш".

С'езд тугак Центральный Ревизионный Комиссийын отчетшым единогласно утверждатла.

Мутым Бурмистенко йолташ налеш. Тудо Московский, Ленинградский область да Украина партийный организаций-шамычын делегацийышт поручитлыме дене ИККИ-ште ВКП(б) делегацийын отчетный докладше почеш тыгай предложенийым вноситла:

„Коминтернышге ВКП(б) делегацийын отчетшым колыштмек да обсудитлымек, ВКП(б)-н XVIII с'ездше Коминтернышге ВКП(б) делегацийын политический линийжым да практический пашажым одобритла".

С'ездын 14 мартысе эр заседанийже петырымылан увертаралтеш.

14 мартысе кас заседаний

С'ездын 14 мартысе кас заседанийже 18 шагат 10 минутышто Щербаков йолташын председательствоватлымыже дене почылтеш.

СССР калык озанлык развитийын кумышо пятилетний планже нерген докладым ыштышлан мут В. М. Молотов йолташлан пуалтеш.

Молотов йолташын докладше 22 шагат марте шуйнен. Молотов йолташын заключительный мутшо шамыч овацийын у пудешталтмашыжым тарвата.

Москва ден Московский областьысе, Ленинград ден Ленинградский областьысе пашазе-шамычын, ӱдрамаш пашазе-шамычын, колхозник-шамычын да советский интеллигенцийын делегацийышт с'ездым саламлаш толыныт.

Московский делегаций деч Советский Союз Герой, знаменитый летчица Валентина Гризодубова, Ленинградский делегаций деч—Карташов йолташ Сталин йолташлан да ВКП(б) XVIII с'ездын делегатше-шамычлан шемер масса-шамычын Ленин—Сталин партий дек, великий Сталин дек йӧратымаш ден преданность мутыштым кугу йолталтмаш дене передаватленыт. Гризодубова ден Карташов йолташ-шамычын пламенный речьыштлан делегат-шамыч рӱжге сово кырымаш дене вашмутым пуат.

С'ездын вес заседанийже—15 мартарден 11 шагатыште.

51

ВСЕСОЮЗНЫЙ КОММУНИСТИЧЕСКИЙ (большевик-шамыч) ПАРТИЙЫН XVIII С’ЕЗДШЕ

ЦЕНТРАЛЬНЫЙ РЕВИЗИОННЫЙ КОМИССИЙЫН ПАШАЖЕ НЕРГЕН

ВЛАДИМИРСКИЙ йолташын отчетный докладше

Партийын Центральный, тугак областной ден районный ревизионный комиссийже-шамычын задачышт гыч иктыже, мемнан партийын уставше почеш, — партийын финансовый озанлыкшым эреак проверятлымаш.

Отчетный периодышто, 1934 гыч 1938 ий марте включительно, пӱтынь партийный пашан нӧлталтмашыже дене да элыште пашадарын кушмашыже дене пырля, партийын кассышкыже членский взнос шот дене пурышо окса средствын общий суммыжо ий гыч ийыш кушкын. 1934 ийыште налме суммым 100 процентлан приниматлаш гын, тулеч варасе ийлаште членский взнос шотышто окса пурымаш тыге кушкын шоген: 1935 ийыште—125 процентлан, 1936 ийыште—184 процентлан, 1937 ийыште—234 процентлан, 1938 ийыште—303 процентлан.

Тыгеракын отчетный периодышто членский взнос деч окса пурымаш кум гана шукемын.

Членский взносым тӱлымаш тиде мемнан партийын членствыжын уставной условийже-шамыч гыч иктыже. Партийын кажне членже партийым материально поддерживатлаш обязан. Тыжечын членский взнос приниматлымашым да тиде партийный обязанностьым шуктымо шотышто регулярный отчетностьым правильно шындымашын кугу организационный значенийже лиеш.

Отчетный периодышто партийын Центральный Комитетше членский взносым приниматлыме да тудын дене отчетность шотышто пашам шындымашке партийный организаций-шамычын вниманийыштым ик гана веле огыл обращатлен. Кунам южо первичный партийный организацийлаште членский взносым посна сборщик-шамыч гоч приниматлымашын бюрократический практикыже установитлалтын, Центральный Комитет ончыктен: тиде пашам технический пашаеҥ-шамычлан передоверятлымаш партийын уставшым грубо нарушатлымаш улеш.

ВКП(б) ЦК порядкым восстановитлен, кудын почеш партийын кажне членже членский взносым партийный комитетыш лично вноситлышаш, а партийный комитет секретарь, але парторг, кушто тиде инструкций дене предусмотритлалтын, членский взносым лично приниматлаш обязан. Тидын дене партийын Центральный Комитетше партийный пашаеҥ - шамычлан большевизмын традицийже нерген ушештарен, кунам партийын эн сай организаторжо-шамыч кропотливый организационный паша дене лично заниматленыт, организацийын составшым изучатленыт, партийный документ-шамычым пуэдымашым шке проверятленыт, „партийный техникын“ чыла детальышкыжат пурен шогеныт.

Партийный организацийлаште членский взнос шотышто отчетность шындымашым саемдымашкат ВКП(б) Центральный Комитет могырым тыгаяк кугу вниманийым обращатлыме ыле.

Но первичный организаций-шамыч кокла гыч эше яхырже членский взносым приниматлыме да тудын дене отчетность шотышто шке обязанностьшым Центральный Комитетын инструкцийже требытлыме семын шуктен ок шого.

Тиде инструкций почеш, первичный парторганизаций-шамычын паркомышт кажне кум тылзыште нуные организацийлаштышт членский взнос пурымаш итог-шамычым ончаш да утверждатлаш обязан улыт.

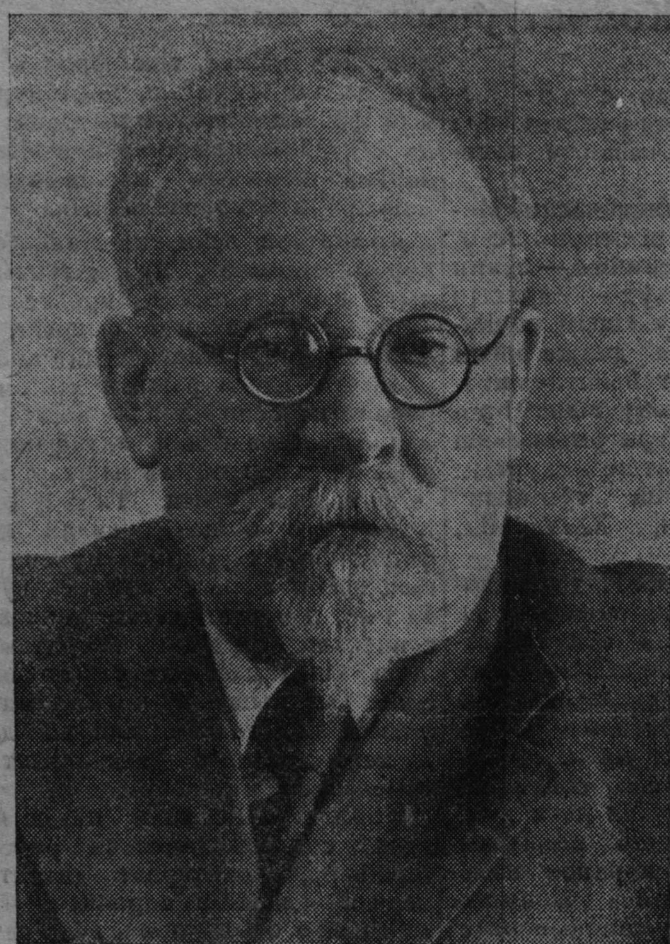
Отчетым паркомышто утверждатлаш,—тиде фактический членский взнос приниматлымашын данный организацийын членже шамычым учитыватлымаш дене, тудын составшым изучатлымаш дене мыняр кылдалт шогымыжым кажне кум тылзыште проверятлымашым означатла. Тиде значит — пашан лушкыдо верже-шамычым тӱжвак луктaш, организацийын посна членже-шамычын членский взносым шке жапыштыже тӱлыдымашын причинжым пален налаш.

Тушто, кушто тиде шукталтеш, парторганизацийын чыла членже-шамычын членский взносым шке жапыштыже тӱлымашышт гына огыл шуктaлт шога, но членский взносым тӱлымашке отношеният пӱтынь первичный организацийын кугу, серьезный организационный пашаже дек отношений семын созданатлалтеш. Тушто кропотливый организационный паша дене большевистски заниматлаш, партийный техникын чыла детальышкыжат пураш тунемыт, туге пашам ыштaш тунемыт, кузе мемнан партийын эн сай организаторжо-шамыч эреак ыштеныт, кузе Сталин йолташ ышта да мемнам ышташ туныкта! (Сово кырымаш взрыв).

Мемнан партийын финансовый озанлыкше эреак централизованный бюджетеш, вес семынже партийный кассын единствошыжо да чыла верласе организаций-шамычын Центральный Комитет ончылно обязательный финансовый отчетностешышт ышталтын.

Отчетный периодышто 1934 ий гыч 1938 ий марте, пӱтынь партийный пашан нӧлталалтмашыжлан келшышын, партийын финансовый озанлыкшым шындымаштат ятырак саеммашыш шумо.

Партийын бюджетшым ыштымашын качествыжым нӧлталме, бюджетым ыштымашын кугу реальностьышкыжо, жизненностьышкыжо шумо.

Центральный Комитетын аппаратыштыжат, тугак верласе партийный организацийлаштат окса ден материальный средствым расходоватлымашлан контрольым сайын шындымашке шумо.

Учетым, отчетностьым да бюджет шуктымашлан контрольым шындымаш дене верласе счетный пашаеҥ-шамычым да верласе ревизионный комиссий член-шамычым ознакомитлымашлан ЦК-н финансовый инструкторжо-шамыч дене верлаште совещанийым созыватлымаш система практикыш пурталтын.

Отчетный периодышто обкомлаштат да райкомлаштат финансовый озанлык ятырак пеҥгыдемын.

1939 ийыште Центральный Комитет 1.600 райкомлан счетный пашаеҥ-шамычын дополнительный штатым установитлен. Обком ден райком-шамычын финансово-счетный аппаратыштышт финансовый дисциплиным пеҥгыдемдыме шотышто пашам тиде ятырак куштылемда.

Областной ден районный ревизионный комиссий-шамыч шке пашаштын качествыштым нӧлталшаш улыт. Обком ден райком-шамычын финансовый озанлыкыштым периодически ревизироватлымаш дене пырля, нунын ончылан ЦК-н посна инструкцийже дене у задача-шамыч шындалтыныт ыле: эн первояк, инструктаж ден финансовый аппарат отчетностьын методыштым проверятлымаш да, кокымшыжо, обком озанлыкын тудо але вес ужашыжым шындымашым серьезно изучатлымаш да тудым саемдашлан действительный мерым выработыватлымаш. Тиде южо ревизионный комиссий-шамычын активностьыштым нӧлталын.

Партийын XVII гыч XVIII с’ездше жапыште Центральный Комитетын финансово-озанлык аппаратшын паша состоянийжым ончен налмаш ончыкта: партийын финансовый озанлыкше пеҥгыдеммаш пӱтынь партийный пашан нӧлталалтмашыже основеш да экономий режим ден исполненийым проверятлымашын требованийжым илышыш неуклонно пуртен шогымаш основеш каен шоген. Окса средствым расходоватлыме нерген советский законын требованийжым строго да точно шуктен шогымаш, бухгалтерий могырым контрольым виянгдымаш, ревизионный орган-шамычын участвоватлымышт да полышышт, оперативный пашаеҥ-шамыч могырым исполненийым эреак проверятлымаш, аппаратысе пашаеҥ-шамычын культурный кушмашышт,—тиде чылажат партий Центральный Комитет Секретариатын да Сталин йолташын руководящий, пашан чыла детальжым охватыватлыше указанийыштым илышыш пурташ полшен. (Сово кырымаш).

Мемнан партийный озанлыкштына образцовый порядкым ыштыме нерген Центральный Комитетын указанийжым да Сталин йолташын указанийжым шуктен шоген, партийный техника дек большевистский отношенийым ончыктен шоген, отчетный периодышто партийный пашаеҥ-шамыч партийный аппаратыште ситыдымаш-шамычым корандымаште да чумыр партийный озанлыкым шындымаште кугу результат-шамычыш шуыныт.

Партийный аппаратын пашаштыже кок тыгай саеммашым гына ончыктем, кудым отчетный периодышто Центральный Комитетын да Сталин йолташын непосредственный руководствышт почеш чыла партийный организаций-шамыч ыштеныт (сово кырымаш): тиде, эн первояк, партий член ден кандидат-шамыч учетым саемдымаш да, кокымшыжо, партийный документ-шамыч аралымашым саемдымаш.

Мемнан партийын Центральный Комитетше организационный партийный техника дек, мутлан, партий член-шамыч учет дек, исключительно серьезный вниманийым эреак уделятлен.

Партий член-шамыч учет тиде просто технический паша огыл, тиде партийный вийым правильно шогалтымашын да партийный кадр-шамычым успешно куштымашын условийышт гыч иктыже. ВКП(б) Центральный Комитет коммунист-шамыч учет порядкыш саемдымашым пуртен. Ынде учет партийный организаций руководитель-шамычын кече едасе шке пашат лийын, тудо райкомлаште сосредоточитлалтын, да райком секретарь-шамыч, пашалан личный ответственностьым нумалын, партийный учет шотышто чыла эн важный деталь-шамычым непосредственно шке шуктен шогат.

Учет системын основыштыжо документ—учетный карточа кия, кудо партийный билет единый номерымак иметла. Тиде учетный карточкат, партийный билет семынак, тугаяк партийный документын значенийжым иметла. Тушто коммунистын пашаштыже чыла ваштaлтыш шке жапыштыже ончыкталтеш, тидыже учетын ожнысо формыжо годым эреак огыл обеспечиватлалтын. Тыгеракын, учет ынде тиде партиецын кушто паша ыштымыжым веле огыл, но тудын кузе паша ыштымыжымат, пашаште тудым правильно кучылталтмымат устанавливатла.

Учетым шындымаште адак ик саемдымашым палемдаш кӱлеш: партийный кадр-шамычын статистический учетыштым ятыр саемдымашым. Тудо партийный статистикын научный разработкыжо кӱкшытыш нӧлталалтын, тидын деч посна лу да шӱдӧ тӱжем дене еҥ-шамычым охватыватлыше учетын данныйже-шамыч дене оперироватлаш ок лий.

Партийный организацийлаште партийный документ-шамычым аралымаш. Кажныланат раш: тыгай беспорядкым чыташ ок лий, кунам обкомын, крайкомын решенийже шамыч, райкомын печатьше райком секретарьын ӱстелыштыже аралалтыныт. Тидым ынде пытарыме, но партийный аппаратын ответственный пашаеҥже-шамычым партийный документ аралымым проверятлыме дене вигак, лично заниматлаш обязатлыше Центральный Комитетын 1935 ий декабрьсе Пленумжын требованийже-шамычым тичмашын шукташ йӧным ыштыше практикым але ятыр чыла огыл организацийлаште установитлыме.

Центральный Комитетын аппаратыштыже партийный озанлыкым шындыме шотышто гын, то мый тыште тыге увертарымаш дене ограничиватлалтам: Центральный Комитетын Секретариатыштыже да ВКП(б) ЦК-н отделлаштыже партийный озанлыкын состоянийже дене Центральный ревизионный комиссийын ознакомитлалтмыже ончыктыш: Центральный Комитетын руководящий органже-шамыч могыр гыч тиде пашалан посна вниманий уделятлалтын да кызытат эреак уделятлалтеш.

ЦК Секретариатыште установитлыме порядок чыла партийный организацийлаште партийный озанлыкым шындашлан образец лийман.

ЦК-н отделлаштыже дела-шамыч эртымын письылыкшым да правильностьшым Центральный ревизионный комиссийын проверятлымыжым налаш гын, мый ЦК аппаратын, ик ужашешыже гына шогалам, кудылан ВКП(б) ЦК могыр гыч посна вниманий эреак уделятлалтын.

Мый партийын посна членже-шамычын да беспартийный граждан-шамычын ВКП(б) ЦК-ш колтымо письмашт, жалобышт разбиратлымым ончыктынем. Тиде пашаште аппаратын налаженностьшо поснак кугу значенийым иметла. Тыште пашан успехше шукыжым тидын деч зависитла: еҥ-шамыч дек большевик-шамычлан чуждый формально да бюрократически относитлымым пытараш кӱлмӧ нерген Сталин йолташын указанийже мыняр пеҥгыдын шукталтеш.

Тиде изи (лу наре еҥан) аппаратым ик гана веле огыл проверятлымаш ончыктен: письма-шамычым разбиратлыме дене да нине письма-шамыч почеш Центральный Комитетын приниматлыме решений-шамыч шуктымым контролироватлыме дене заниматлыше тиде аппарат шуктымым проверятлымаште да еҥ-шамыч дек внимательно относитлымаште посна четкость дене, настойчивость дене отличатлалтеш.

Налме кажне письма, увер, жалоба тщательно оформитлалтыт. Карточка уло, тушто тиде дела дене мо ыштыме, кузе да кӧн шуктымо ончыкталтын. Ик письмат, Центральный Комитетыш ик обращенийат вниманий деч посна, разбиратлалтде коддымым тиде гарантироватла. Тиддеч посна, тиде порядок тиде изи аппаратын пашажым проверятлашат йӧным ышта.

Нине письма-шамыч почеш лукмо решений шамычым шукташ ответственный пашаеҥ-шамычлан—ЦК отдел-шамычын вуйлатышыштлан обком секретарь-шамычлан, райком секретарь-шамычлан, советский государственный учреждений-шамычын руководительыштлан поручатлалтеш. Поручитлыме заданий дек небрежно относитлыме верч, паша гыч сниматлыме марте, дисциплинарный ответственностьыш Центральный Комитетын привлекатлымыже случай-шамыч лийыныт.

Лукмо решений-шамычым шуктымышлан тщательный контроль установитлалтын. Южо дела-шамыч особый контрольыш налалтыт да кажне кечын, кок кече гыч, молышт — кужурак срок гыч проверятлалтын. Но чыла случайлаштат контроль, заданийым поручатлыме учреждений деч але ЦК Секретариатыш тиде йодмаш дене обратитлыше деч приниматлыме мера-шамыч нерген вашмутым налмешке ышталтеш. Южо случайлаште, делан характержым ончен, даже верлашке инструктор-шамыч колталтыт.

Тиде але вес дела дене Центральный Комитетыш обратитлыше еҥ тудын йодмашыжым але жалобыжым направитлыме нерген пален налаш да тудын письмажым направитлыме учреждениеш лично обратитлаш йӧным эреак иметла. Тыгай извещений-шамыч але телефон дене але почта дене пуалтыт.

Пӱтынь Центральный Комитет аппаратын паша примерешыже мемнам чыланамат паша ышташ Ленин йолташын туныктымыжо семын, мемнам паша ышташ Сталин йолташын туныктымыжо (рӱжге сово кырымаш), указаний да каҥаш дене туныктымыжо да, поснак ценный да шергакан улшо, мемнам шкенжын постоянный личный примерже дене туныктымыжо семын, мемнан чыла партийный организаций ден учреждений-шамыч пашам большевистски ышташ тунемын кертыт да тунемшаш улыт.

Йолташ-шамыч, бой шамычеш калитлалтше да сеҥымаш чап дене овеянный мемнан партий, Ленин—Сталин партий, фашизмын троцкистско - бухаринский да моло агентше-шамычым разгромитлен, с’ездыш, вигунамсе деч, сплоченный да куатле толын.

Сталин йолташын ончен-куштымо, кучедалмашеш проверятлыме да пашаште испытатлыме, коммунизм пашалан мучашдымын преданный у партийный кадр-шамыч кушкыныт.

Пӱтынь мемнан партий, ме чыланат—шонго ден самырык большевик-шамыч немнан партийын великий вождьшо Сталин йолташын вуйлатымыже почеш ончыко дружно каена. (Рӱжге, кужун шыпланыдыме сово кырымаш. Чыланат шогалыт).

Мемнан Сталин йыр сомкнутый радам дене каена, у сеҥымаш шамычыш, коммунизмыш каена. (Овацийыш вончышо рӱжге сово кырымаш, кычырымаш: „Ура“, „Кужу ӱмыран лийже Сталин йолташ!“).

ВКП(б) XVIII с’езд мандатный комиссийын докладше

Докладчик МАЛЕНКОВ йолташ

Йолташ-шамыч, мандатный комиссий мланем комиссий пашан результатшым с’ездлан доложитлаш поручитлен.

Пале, с’ездыш делегат-шамычым областной партийный конференцийлаште, а область-шамычлан шелалтмаш укеан крайлаште да союзный республиклаште, — краевой партийный конференцийлаште да национальный коммунистический партий - шамычын с’ездлаштышт сайлыме.

ВКП(б) ын XVIII с’ездышкыже сайлыме делегат-шамыч гыч кажныжын полномочийжым мандатный комиссий проверитлен. Тиде проверкын результатыштыже комиссий установитлен: икте колде чыла партийный организацийыште сайлымашым правильно эртарыме. Партийын с’ездышкыже сайлыме годым Центральный Комитетын установитлыме представительство нормым, а именно: партийын кажне тӱжем членжылан решающий йӱкан ик делегат да партийын членышкыже кажне кок тӱжем кандидатлан совещательный йӱкан ик делегат—чыла вереат соблюдатлыме. Чыла партийный организацийлаште ВКП(б) н XVIII с’ездышкыже делегат-шамычым сайлымаш тайный голосований дене эртаралтын. С’ездыш сайлыме чыла делегат-шамыч партийный конференций ден с’ездлаште голосоватлыме годым кӱлеш большинство йӱкым налыныт.

Мандатный комиссий тидым палемдаш кӱлешлан шотла: чыла партийный конференцийлаште партийын XVIII с’ездышкыже делегат-шамычым сайлымаш партийын генеральный линийжылан чыла партийный организаций-шамычын, чыла коммунист-шамычын мучашдымын преданностьышт знак дене эртен. (Рӱжге, кужун сово кырымаш).

Сайлымаш партийный радамын исключительный единствожым, ленинско - сталинский Центральный Комитет йыр, партийын да калык-шамычын вождь Сталин йолташ йыр партийын сплоченностьшым ончыктен. (Рӱжге, кужун сово кырымаш, с’езд Сталин йолташ адрес дене шокшо овацийым ышта).

Партийын XVIII с’ездышкыже чылаже решающий йӱк праван 1.574 делегатым сайлыме. С’ездыште решающий йӱк праван 1.569 делегат присутствоватла. Партийын с’ездышкыже, мандатный комиссийын установитлымыже почеш, уважительный причина дене вич делегат толын огыл.

Совещательный йӱк праван делегат партийын с’ездыштыже 466 еҥ присутствоватла.

Партийын с’ездыштыже утларак кугу делегаций-шамыч тыгай улыт: Московский делегаций, шкенжын составыштыже решающий йӱк праван 208 делегатым иметла, тидыже с’ездын решающий йӱк праван делегатше-шамыч общий количество деч 13,3 процент лиеш; Ленинградский—143 делегат але 9,1 процент; Азербайджанский—42 делегат; Сталинский—42, Ростовский—38, Киевский—37, Грузинский—37, Ивановский—37, Харьковский — 36, Горьковский — 36, Краснодарский—29, Днепропетровский—27, Воронежский—26, Сталинградский—26, Ярославский—26, Калининский—25, Куйбышевский—25, Свердловский—25, Ворошиловградский—25, Орловский—23, Новосибирский—22, Приморский—22, Хабаровский—21, Челябинский—20, Саратовский—20.

Украинын чыла областной парторганизацийже деч решающий йӱк праван делегат-шамычын общий количествыже 272 еҥ, Казахстанын чыла областной парторганизацийже деч—38, Белоруссийын чыла областной парторганизацийже деч—37, Узбекистанын чыла областной парторганизацийже деч—22.

Палемдаш кӱлеш: южо партийный организацийлаште руководящий партийный орган-шамыч шкенызтын кажне кечын ыштыме пашаштышт кандидат гыч партийын членышкыже шке жапыштыже переводитлыме вопрослан утларак вниманийым уделятлат ыле гын, нине организаций-шамыч решающий йӱк праван делегат-шамыч количествым икмыняр шукырак иметлен кертыт ыле. (Залыште общий оживлений).

Примерлан, Харьковский партийный организацийыште просрочитлыме кандидатский стажым иметлыше партий членыш 6 тӱжем утла кандидат шотлалтеш. Але теве Воронежский партийный организаций,—тушто партийын кандидатский стажым ятыр просрочитлыше 8 тӱжемат пелэ наре кандидатше уло. Тыгай партийный организаций-шамычым ятыр лӱмд ш лиеш.

Кандидат гыч партий членыш переводитлыме шотышто неудовлетворительный пашан результатыштыже партий кандидат-шамыч гыч шуко лу тӱжем активный, ончыл еҥ-шамыч партийын с’ездышкыже сайлымаште, партийын членже семын, участвоватлаш возможность деч лишитлалтыныт ыле. Очыни, йолташ-шамыч, умбакыжым кандидат гыч партий членыш шке жапыштыже переводитлыме задачылан утларак серьезный вниманийым уделитлаш кӱлеш.

Икмыняр мут тиде с’ездыште представитлыме партий член ден кандидат-шамычын количественный составше нерген.

XVIII с’езд жаплан, точныйынракше 1939 ий 1 мартлан, партий 1.588.852 членым да партийын кандидатым 888.814 еҥым насчитыватла.

Нине данный-шамыч партийын кажне членже ден кандидатшым строго персонально учетеш основатлыме манын палемдаш кӱлешлан шотлем. Тиде учетым Центральный Комитет уже партийын XVII с’ездше деч вара 1936 ийыште вводитлен. Тиде учетын данныйже-шамыч кажне тылзын партий районный, городской, областной комитет-шамычын ВКП(б) ЦК ончылан отчетностьышт дене проверятлалтыт.

С’ездыште чыла областьын, крайын, союзный ден автономный республика-шамычын партийный организацийышт представитлалтын. Партийын XVIII с’ездышкыже делегат-шамычым сайлымаште партийын XVII ден XVIII с’езд-шамыч кокла жапыште угыч ыштыме чыла областной, городской ден заводской пртийный организаций-шамычын коммунистышт участвоватленыт.

Партийын тиде XVIII с’ездыштыже представитлыме партийный организаций-шамыч сеть шарлен.

Партийын XVII ден XVIII с’ездше-шамыч кокла жапыште, административно-территориальный организаций шамычым разукрупнитлымын результатыштышт, областной партийный организаций-шамыч шот кугемын. Тиде жапыштак 80 городской партийный организацийым да 1.256 районный партийный организацийым ыштыме. Партийын XVII с’ездше деч вара первичный партийный организаций - шамыч шот 2.255-лан кугемын.

Партийный организаций-шамычым тыгай шолдра сооружениййлаште ыштыме: Московский метрополитен, тушто ме 1.700 утла коммунистым иметлена, Уралмаш заводын партийный организацийже—1.343 коммунист, Шарикоподшипникын партийный организацийже—1.262 коммунист.

Партийын XVII ден XVIII с’ездше-шамыч кокла жапыште у заводлаште, у совхозлаште, машинно-тракторный станцийлаште пеш шуко партийный организацийым ыштыме.

С’ездын решающий йӱк праван делегатше-шамыч составын характеристикешыже утларак подробно шогалам.

С’ездын делегатше - шамыч составыште ме партийный пашаеҥ-шамычым, промышленностьын, транспортын, ял озанлыкын, кооперацийын, торговльын пашаеҥыштым, культурын пашаеҥже-шамычым, социалистический озанлыкын чыла отраслыжын пашаеҥже-шамычым иметлена.

С’ездыште партийный орган-шамычын 659 пашаеҥышт, комсомольский орган - шамычын 27 пашаеҥышт, Йошкар Армийын, Военно-Морской Флотын да НКВД-н 283 пашаеҥышт, промышленностьын 230 пашаеҥже, советско-административный орган ден профсоюз-шамычын 162 пашаеҥышт, железнодорожный, водный ден воздушный транспортын 110 пашаеҥже, ял озанлыкын 63 пашаеҥже да культурын, наукын да искусствын 35 пашаеҥышт.

Решающий йӱк праван 1.569 делегат гыч 76 делегат центральный организацийлаште пашам ышта. 501—областной, краевой ден республиканский организацийлаште, 156—городской организацийлаште, 279 — районный организацийлаште, 256—промышленность ден транспортын предприятийлаштышт, 58—колхозлаште, совхозлаште да машинно - тракторный станцийлаште, 57—учебный заведенийлаште.

(МУЧАШЫЖЕ ВЕС НОМЕРЫШТЕ ЛИЕШ).

Отв. редактор—
К. А. ЛЕНСКИЙ.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: Мар. АССР, г. Йошкар-Ола, Дом Советов, 4 этаж, комната № 70, телефон № 90. Упол. Главлита Мар. АССР А—238. Йошкар-Ола, 1-ая типография Маргосиздата